

MİLLETLERARASI KURUMSAL TAHKİM MERKEZLERİNİN BİR KARŞILAŞTIRMASI

Yard. Doç. Dr. Ebru KARADEMİR*

Özet

Taraflar, aralarındaki bir anlaşmadan kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü için ihtiyari tahkim kapsamında kurumsal (daimi) tahkim yoluna veya ad-hoc (geçici) tahkime başvurabilirler. Başarılı bir tahkimde kurum seçimi veya tahkim kurallarının seçimi tahkim yerinin seçiminden sonra en önemli unsurdur. Aralarındaki milletlerarası nitelikli bir sözleşmeye ilişkin olarak tahkim anlaşması yapan taraflar, tahkim prosedürünün bir kurum tarafından yürütülüp yürütülmeyeceğini ve kurumsal tahkime gidilecekse bunun hangi kurum olduğunu tahkim anlaşmasında açıkça belirtmelidirler. Günümüzde milletlerarası nitelikli bir sözleşme yapmış olan taraflarca genellikle kurumsal tahkim tercih edilmektedir. Birçok kurum, seçilmesi halinde tahkimin idaresinin kendi tahkim kurallarına göre yapılacağını öngörmektedir. Halbuki, bu anlayış değişmeye başlamıştır. Tarafların aksini kararlaştırması halinde kurum, farklı kurallar uygulayabilmektedir. Son yıllarda tahkim kurallarının en başta gelenleri tekrar gözden geçirilmiştir. Söz konusu çalışmada, başlıca milletlerarası tahkim kurumları hakkında genel bilgi verildikten sonra revize edilmiş halleriyle başlıca milletlerarası tahkim kuralları arasındaki farklılıklar vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Milletlerarası tahkim kurumları, milletlerarası tahkim kuralları, kurumsal tahkim, ad-hoc tahkim, ihtiyari tahkim.

COMPARATIVE INSTITUTIONAL ARBITRATION RULES

Abstract

In the framework of voluntary arbitration, parties could apply to institutional (permanent) arbitration or ad-hoc (temporary) arbitration in order to solve the disputes arisen from a contract between them. In a successful arbitration, the choice of institution or the choice of arbitration rules constitute the second most important element after the choice of arbitration place. The parties who entered into an arbitration agreement with regard

---

*İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı, İzmir,
Türkiye, ebrukarademir@live.com

to an international contract between them, should explicitly state whether the arbitration procedure is to be followed-up by an institution and if so, the choice of institution should also be explicitly stated. Currently, parties who enter into an international contract, tend to opt for institutional arbitration. Most institutions agree that if they are commissioned for an arbitration, it shall be administered according to their own rules. However, this approach has been changing recently. If the parties agree on a different set of rules, then the institution will determine whether to apply them or not. In recent years, the leading arbitration rules were revised. In this article, the differences between the revised arbitration rules are highlighted following a brief study on the most renowned arbitration institutions.

Keywords: *International arbitration institutions, international arbitration rules, institutional arbitration, ad-hoc arbitration, voluntary arbitration.*

1. GİRİŞ

Taraflar aralarındaki bir anlaşmadan kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde doğrudan uzlaşma, alternatif uyuşmazlık çözüm yolları, tahkim veya milli mahkemelerde dava yolundan herhangi birini tercih edilebilirler. Yabancılık unsuru taşımayan sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıkların taraflar anlaşmada düzenlememiş olsalar dahi milli mahkemeler tarafından çözüme ulaştırılması esastır. Milletlerarası nitelikli sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıklara ilişkin çözüm yollarının ise tercihen sözleşme müzakereleri esnasında taraflarca kararlaştırılmasında fayda vardır. Aksi takdirde, bir uyuşmazlık halinde tarafların en az içlerinden birine yabancı ve bu nedenle, bu tarafın prosedürü takipte zorlanacağı bir milli mahkemede dava yoluna başvurmadan başka bir seçenekleri kalmayacaktır¹.

Birçok taraf, yaptıkları sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıkların karşı tarafın mahkemeleri tarafından ele alınmasını arzu etmemektedir. Aynı şekilde, üçüncü tarafsız bir devlet mahkemesinin yetkilendirilmesi de şu nedenlerle tercih edilmemektedir: i) Kendi hukuk sistemleri üzerine eğitim görmüş ve tecrübe kazanmış hakimlerin farklı veya yabancı bir hukuk sistemine tabi bir uyuşmazlık hakkında doğru karar vermeleri zordur. ii) Uyuşmazlığa ilişkin tüm belgeleri hakimlin diline çevirme gereğinden ve duruşmaların

¹ Jan PAULSSON / Nigel RAWDING / Lucy REED, *The Freshfields Guide To Arbitration Clauses In International Contracts*, 3rd ed., Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International, 2011, s. 1; John B. TIEDER, Jr., *Selecting an Arbitral Institution to Administer International Arbitration: Are National or Regional Centers a Viable Option?*, Handbook on International Arbitration and ADR, New York: JurisNet LLC, 2010, Chapter 3, s. 27.

hakimin dilinde yapılmasından dolayı tarafların kendilerini ifade güçlüğü ve prosedürü takip edememeleri gibi sorunların ortaya çıkması pek muhtemeldir. iii) Taraflarla ve uyuşmazlık konusuyla ilgisi olmayan bir ülke mahkemesine başvurulması halinde bu mahkeme, kendi ülke vatandaşlarının ödediği vergilerle karşılanan yargı kaynaklarını başka ülkenin vatandaşları için kullanma konusunda çekimser davranabilir. Ayrıca, bu mahkemenin yetkisine aralarındaki anlaşmaya rağmen taraflarca “forum non conveniens” nedeniyle itiraz edilme olasılığı söz konusudur. iv) Uluslararası anlaşmalar, tahkim kararlarının aksine milli mahkeme kararlarının tanınması konusunu tam anlamıyla düzenleyememişlerdir. v) Mahkemenin işlemleri genellikle halkın incelemesine açıktır².

Tahkim, özel ve ihtiyari bir prosedür olmakla beraber bağlayıcı ve icra edilebilir bir karara varılması amaçlanır. Tahkimin mahkeme yargılamasına oranla avantajları; kararlarının tanınmasındaki kolaylık, tarafsızlık, gizlilik, prosedürel esneklik, uzman hakemlerin mevcudiyeti, davanın niteliğine göre zaman ve maliyetten tasarruf edebilme imkanı, kararlarının kesinliği ve bunlara karşı kaybeden tarafın milli mahkemelere itiraz hakkının taraflarca veya kanun tarafından engellenebilirliği olarak sıralanabilir. Bununla beraber; hakemlerin sınırlı yetkisi, çok taraflı tahkimlerde tarafların birleştirilmesindeki güçlük ve kararların genel olarak 3. kişileri bağlamaması tahkimin dezavantajları olarak sayılabilir³.

Taraflar, ihtiyari tahkim kapsamında aralarındaki uyuşmazlığın çözümü için kurumsal (daimi) tahkim yoluna veya ad-hoc (geçici) tahkime başvurabilirler⁴. Başarılı bir tahkimde kurum seçimi veya tahkim kurallarının seçimi,

² PAULSSON/RAWDING/REED, s. 4-5.

³ Nevhis DEREN YILDIRIM, *Tahkimin Olumlu ve Olumsuz Yönleri*, Ankara Barosu Dergisi, S. 4, 2002, s. 37-44; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 5-7.

⁴ Geniş bilgi için bkz. John COLLIER / Vaughan LOWE, *The Settlement of Disputes in International Law*, Oxford: Oxford University Press, 2000, s. 45-185; Feyiz ERDOĞAN, *Uluslararası Hukuk ve Tahkim*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2004, s. 136-165; Pascale GOLA / Claudia GOTZ STAEHELIN / Karin GRAF (Ed.), *Institutional Arbitration: Tasks and Powers of Different Arbitration Institutions*, Zurich Basel Geneva: Schulthess, 2009, s. 1 vd.; İlhan YILMAZ, *Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü ve ICSID*, İstanbul: Beta Basım, 2004, s. 1 vd.; Andreas F. LOWENFELD, *International Litigation and Arbitration: Selected Treaties, Statutes and Rules*, 3rd ed., St. Paul, MN: Thomson West, 2005, s. 72-195; Michael MCILWRATH /John SAVAGE, *International Arbitration and Mediation: A Practical Guide*, The Netherlands: Kluwer Law International,

tahkim yerinin seçiminden sonra gelen en önemli unsurdur⁵.

Kurumsal tahkimde tahkim usulüne uygulanacak kuralları içeren düzenlemeleri olan bir tahkim kurumu tarafından tahkimin yürütülmesi söz konusu olurken ad-hoc tahkimde belirli bir tahkim kurumu bulunmamakta ve tarafların seçtikleri hakemler, seçilen tahkim kuralları uyarınca uyumsuzluğu çözmektedirler. Ad hoc tahkimin aksine kurumsal tahkim merkezlerinin tahkim usulüne uygulanacak kuralları içeren düzenlemelerinin mevcudiyeti, kurumsal tahkim merkezlerinin belirli meslek ve sektörel oda ve birliklere bağlı olarak faaliyet göstermesine bağlı olarak hakem mahkemelerinin aynı sektörde ticaret yapanlar üzerindeki etkisi; kurumsal tahkimin tercih edilmesine sebep olmuştur. Buna karşın, kurumsal tahkim merkezlerinin tahkim prosedürleri üzerindeki bürokratik denetim ve müdahalesinden duyulan endişeler veya bu tür kurumların milletlerarası sermayenin manivelası olduğuna ilişkin düşünceler ad-hoc tahkimin başlıca tercih sebeplerini oluşturmaktadır⁶.

Ad-hoc tahkim, ihtilaf ortaya çıktıktan sonra tarafların tahkime karar vermeleri halinde veya esneklik gerektiren spesifik durumlarda daha çok tercih edilmektedir. Bazen de masrafları kısmak, prosedürü hızlandırmak ve ihtiyaçlarına uygun bir süreç belirleyebilmek amacıyla taraflar; ad-hoc tahkime gitmektedirler. Fakat bu durumda, tahkim prosedürünün her bir kuralının teker teker müzakere edilmesi daha fazla vakit alabilmektedir ve özellikle, zaman sınırlamaları konulmadığı takdirde ad-hoc tahkim, kurumsal tahkime oranla daha uzun sürebilmektedir. Ayrıca, tarafların bazı hususları gözden kaçırmaları veya hata yapmaları riski vardır. Taraflar, esneklik istiyorlarsa bunu aralarındaki sözleşmede düzenleyerek kurumsal tahkimde de nispeten

---

2010, s. 36-68; Ergin NOMER / Nuray EKŞİ / Günseli ÖZTEKİN GELGEL, *Milletlerarası Tahkim Hukuku*, 4. bs., İstanbul: Beta Basım, C. 1, 2013, s. 107-119; Ergun ÖZSUNAY / Nazan CANDANER ELVER / Murat R. ÖZSUNAY, *Uluslararası Ticari Uyuşmazlıklarda Kurumsal Tahkimin Güncel Sorunları*, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2004, s. 7 vd.; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 1-15, s. 57-79; Rana RASHDA / Michelle SANSON, *International Commercial Arbitration*, Pyrmont: Thomson Reuters, 2011, s. 85-124; Cemal ŞANLI, *Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları*, 5. bs., İstanbul: Beta Basım, 2013, s. 286-322; Banu ŞİT, *Kurumsal Tahkim ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, Ankara: İmaj Yayınevi, 2005, s. 1 vd.

⁵ MCILWRATH/SAVAGE, s. 36.

⁶ NOMER, Ergin; *Milletlerarası Usul Hukuku*, İstanbul: Beta Basım, 2009, s. 195; NOMER/EKŞİ/ÖZTEKİN GELGEL, *Milletlerarası Tahkim Hukuku*, s. 3; Ergin NOMER, *Devletler Hususi Hukuku*, 20. bs., İstanbul: Beta Basım, 2013, s. 534-535.

sağlayabilirler. Ad-hoc tahkimde tarafların ılımlı olması, tahkimin başarısını doğrudan etkilemektedir. Aksi takdirde, bir taraftan bir tahkim kurumuna başvurulmayarak masraflardan tasarruf etmek isterken diğer taraftan tarafların işbirliğine yanaşmamalarından dolayı hakem kurulunun kurulmasının gecikmesi, milli mahkemeye başvurmanın gerekmesi ve hakem kurulunun ekstra idari masraflarının ortaya çıkması bu yolun daha masraflı hale gelmesine yol açabilmektedir. Tarafların prosedür üzerinde tam kontrol sahibi hakemlere kendi ücretlerini belirleme yetkisini vermelerinin sakıncaları da pek muhtemeldir⁷. Bu nedenlerle, birçok milletlerarası ticari uyuşmazlığın tarafının kurumsal tahkim kurumlarına başvurması veya ad-hoc tahkimde bu kurumların tahkim kurallarını uygulaması hiç şaşırtıcı değildir. Taraflar, bir kurumun tahkim kurallarını kendi ihtiyaçlarına uyarlayarak kullanabilmekle beraber tahkime uygulanmak üzere bir milli hukuku da seçebilirler⁸. Tarafların bir tahkim kurumunun kurallarını ad-hoc tahkimde kullanmaları pek önerilmemektedir. Çünkü, bu kurallarda sıkça kurumun görevine atıfta bulunulması, bu kuralların ad-hoc tahkimde işlerliğini engellemektedir⁹.

Taraflara sunulan diğer bir imkan ise, Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (“UNCITRAL”) Tahkim Kuralları’dır¹⁰. Ad-hoc tahkimi tercih edenlerin milli tahkim düzenlemelerine tabi olmadan milletlerarası karakterli kurallar çerçevesinde tahkim prosedürünü yürütebilmelerini sağlamak amacıyla UNCITRAL Tahkim Kuralları getirilmiştir. Taraflarca UNCITRAL Tahkim Kuralları’nın seçilmesi halinde bazı işlemler için (örneğin, tarafların hakemi belirleyememeleri halinde hakemleri atamak) bir atama mercii seçilmesi gerekmektedir. Taraflarca atama mercii belirlenmemiş ise taraflardan her biri Lahey Daimi Tahkim Mahkemesi Genel Sekreteri’nden bir atama mercii belirlemesini talep edebilir¹¹. UNCITRAL bir tahkim kurumu değildir, tahkimi

⁷ Ugo DRAETTA, *Behind the Scenes in International Arbitration*, New York: JurisNet LLC, 2011, s. 97; MCILWRATH/SAVAGE, s. 63-64; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 8, s. 58-59; RASHDA/SANSON, s. 86, s. 88.

⁸ RASHDA/SANSON, s. 88.

⁹ PAULSSON/RAWDING/REED, s. 58-59.

¹⁰ Geniş bilgi için bkz. Kemal DAYINLARLI, *UNCITRAL Kurallarına Göre Uzlaşma ve Tahkim*, Ankara: Dayınlarlı Hukuk Yayınları, 2012, s. 1 vd.; Thomas WEBSTER, H.; *Handbook of UNCITRAL Arbitration: Commentary, Precedents & Models for UNCITRAL Based Arbitration Rules*, London: Sweet&Maxwell&Thomson Reuters, 2010, s. 1 vd.

¹¹ UNCITRAL Tahkim Kuralları, madde 6; MCILWRATH/SAVAGE, s. 63; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 8; RASHDA/SANSON, s. 88.

yöneten tesisleri yoktur. UNCITRAL'in amacı, hukukları uyumlaştırarak ve milletlerarası bir ticari uyuşmazlığın taraflarına faydalı belgeleri sağlayarak uluslararası ticareti teşvik etmektir. UNCITRAL Tahkim Kuralları uygulanmıştır ve taraflar için güvenli bir yol oluşturmaktadır. Bazı tahkim kurumları, kendi kuralları yerine tahkimi UNCITRAL Tahkim Kuralları'na göre yürütmeyi kabul etmektedirler. Hatta, bazı tahkim kurumlarının kendi kuralları UNCITRAL Tahkim Kuralları'ndan esinlenerek hazırlanmıştır¹².

2. GENEL OLARAK KURUMSAL TAHKİM

Aralarındaki milletlerarası nitelikli bir sözleşmeye ilişkin olarak tahkim anlaşması yapan taraflar, tahkim prosedürünün bir kurum tarafından yürütülüp yürütülmeyeceğini ve kurumsal tahkime gidilecekse bunun hangi kurum olduğunu tahkim anlaşmasında açıkça belirtmelidirler¹³.

Taraflarca tahkim kurumunun ve kurallarının seçiminde şu hususlar etkindir: i) Tahkim kurumunun tarihçesi ve tahkim konusundaki tecrübesi¹⁴. ii) Hakem kurulunun oluşturulma şekli¹⁵. iii) Tahkim kurumunun usul kurallarının niteliği¹⁶. iv) Tarafların tahkim yeri, hakemler gibi herhangi bir hususu belirlememiş olmaları halinde tahkim kurallarının tahkim kurumuna bu boşluğu doldurma imkanı tanıyıp tanınamaması. v) Tahkim kurallarının hakem kuruluna tanıdığı geçici tazminat kararlaştırma, yargılama yetkisi hakkında karar verme ve benzeri yetkilerin kapsamı. vi) İdari masraflar ve hakem ücretlerinin oranı, kurum kurallarının bu yasal ve idari masrafların taraflar arasında bölüşülmesi vesair şekillerde değerlendirilmesine olanak

¹² RASHDA/SANSON, s. 88.

¹³ MCILWRATH/SAVAGE, s. 36; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 62.

¹⁴ Örneğin; Kurum kaç tane milletlerarası tahkim uyuşmazlığına bakmıştır? Uyuşmazlık konuları nelerdir ve dünyanın hangi bölgesinden başvurulmuştur? Uyuşmazlıklar denizcilik ve fikri mülkiyet hakları gibi özel uzmanlık gerektiren konularda mıdır? (RASHDA/SANSON, s. 92).

¹⁵ Örneğin; Tahkim kurumu kendiğinden mi tahkim kurulunu oluşturmaktadır yoksa taraflar bu seçim sürecine katılabilirler mi? Tahkim kurumunun hakem listesi var mıdır ve taraflar sadece bu listedeki hakemleri mi secebilirler? Kurumca oluşturulan listede uyuşmazlık konusunda uzmanlık sahibi hakemler yer almakta mıdır? (RASHDA/SANSON, s. 92).

¹⁶ Örneğin; Kurumun kuralları tahkimin yürütülmesinde esneklik sağlamakta mıdır? Tarafların bazı kuralların veya prosedürün uygulanmasında çekimser kalabilmesi mümkün müdür? Süre sınırlamalarına uyulmamasının yaptırımını nedir? (RASHDA/SANSON, s. 92).

tanıyıp tanımaması. vii) Gizlilik. vii) Hakemlerin tecrübesi, tarafsız ve bağımsız olması, hakeme itiraz imkanı. viii) Delillerin ön duruşmada sunulma imkanı. ix) Sözlü duruşma olanağı. x) Kararın nihai, gerekçeli ve yazılı olması. Özetle, tarafların tahkim anlaşmasını yaparken kurallar kadar kurumun görev ve yetkilerini de gözönüne alması tahkimin işleyişinde çok önem taşımaktadır¹⁷.

Birçok kurum, seçilmesi halinde tahkimin idaresinin kendi tahkim kurallarına göre yapılacağını öngörmektedir. Halbuki, bu anlayış değişmeye başlamıştır denilebilir. Tarafların aksini kararlaştırması halinde LCIA başta olmak üzere bazı kurumlar, farklı kurallar uygulayabilmektedir¹⁸.

Tahkim kurumları, bir milletlerarası uyumsuzluğa taraf kişilere geçerli bir tahkim prosedürü sağlamak ve sonuca ulaşmayı kolaylaştırmak amacıyla bazı hizmetler sunmaktadırlar. Hizmetlerin çeşitliliği, kurumdan kuruma değişmektedir. Bu hizmetlerin başlıcaları; kalem hizmetleri, tesis sağlama, hakem listelerini oluşturma, hakem kurulunu ve hakemleri atama, hakemlere idari destek ve danışmanlık sağlama, hakem ücretlerini belirleme, garanti ödemelerini muhafaza etme, prosedürün işleyişini sağlama, hakem kararlarının gözetim ve denetimidir¹⁹. Tahkim kurumları bu şekilde tahkimi yönetir, hakem kararı ise tahkim kurullarınca verilir²⁰. Bu nedenle, kurumsal tahkim, bazen “yönetim ve denetim altındaki tahkim” olarak tanımlanmaktadır. Ad-hoc tahkimde idari hususlar, hakem kurulunca veya kurul tarafından atanan idari sekreter tarafından ele alınmaktadır²¹.

Bazı tahkim kurumları, hizmetleri karşılığında oldukça yüksek ücretler alabilmektedirler²². Masraflar ve ücretlendirme, kurumdan kuruma değişmektedir. Bazı kurumlar ihtilaf konusu meblağı esas alırken (ad valorem)

¹⁷ GOLA/GOTZ STAEHELIN/GRAF, s. 3; Philip D. O'NEILL, *International Commercial Arbitration: Case Studies and Materials Exploring Where Theory Meets Practice*, St. Paul, MN: Thomson Reuters, 2012, s. 110; RASHDA/SANSON, s. 93; TIEDER, s. 30-32.

¹⁸ MCILWRATH/SAVAGE, s. 37; O'NEILL, s. 111; RASHDA/SANSON, s. 92-93.

¹⁹ MCILWRATH/SAVAGE, s. 66; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 60; RASHDA/SANSON, s. 88-89.

²⁰ MCILWRATH/SAVAGE, s. 37.

²¹ PAULSSON/RAWDING/REED, s. 60.

²² Örnek için bkz. <http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/cost-and-payment/costs-and-payment-of-costs> (28.04.2013).

diğer kurumlar çalışılan zamana göre saat ücreti belirlemektedirler²³. Tahkim kurumlarına başvurmanın diğer bir dezavantajı ise, izledikleri kuralların bürokratik niteliğinin bazen gecikmelere ve ekstra masraflara yol açması ve tarafları esnek olmayan bir iş programına mecbur etmesidir. Prosedürün uzaması ve bu nedenle, masrafların artmasından tamamen kurum sorumlu tutulmamalıdır. Hakemlerin ve taraf vekillerinin davranışları en önemli etkidir. Bazı kurumlar prosedürün uzamasını ve masrafların artmasını engellemek amacıyla yeni düzenlemeler getirmektedirler²⁴. Gizlilik açısından ise, kurumsal tahkim de ad-hoc tahkimde olduğu gibi sakıncalar taşımaktadır. Kurumsal tahkimde kuruma bildirimde bulunulması ve mahkemelerden yardım isteme olasılığı, davanın gizliliğini muhafaza etmenin ne kadar zor olduğunu göstermektedir²⁵.

Kurumun hakem kurulu kurulmadan evvel tahkimin başlangıç safhasında kritik bir rolü vardır: Davacının tahkim talebini alır ve davalıya iletir, davalının yapması gerekenleri bildirir, dava üzerinde yetkisi olup olmadığına karar verir, hakem kurulunun oluşturulmasını sağlar, tarafsızlığını koruma kaydıyla taraflara görüş ve bilgi sağlar²⁶. En önemlisi, hakem ücretlerini belirler ve ödemenin gerçekleşmesini sağlar. Ücretlerin gerek saat esasına göre gerekse liste ücretine belirlendiği her halde taraflar, kuruma peşin veya taksitlerle ödeme yapar, kurum ise hakemler görevlerini ifa edince kendilerine bu ödemeyi iletir. Başka deyişle, kurum, emanetçi görevi yapmaktadır. Tarafların yaptıkları ödeme karşılığında fatura istemesi halinde söz konusu hizmet henüz ifa edilmediğinden dolayı pro forma fatura düzenlenir²⁷.

Kurumsal tahkim; tarafların ılımlı davranmamaları, tahkim yerinin bulunduğu yer hukukunun tahkimi desteklememesi ve benzeri aleyhe durumları engellemeye çalışır. Örneğin, tarafların hakemi seçememeleri halinde hakem, kurum tarafından belirlenir. Ad-hoc tahkimde ise böyle bir durumda taraflar, atama mercii belirlememişler ise milli mahkemenin duruma müdahale ederek gecikmeli olarak bir atama yapması söz konusu olabilir. Tahkimi destekle-

²³ PAULSSON/RAWDING/REED, s. 65.

²⁴ Örneğin; ICC, hakem beyanında hakemin elverişliliğine ve halihazırda kaç tahkimi yürütmekte olduğuna dair ifade eklemesini istemektedir (DRAETTA, s. 107); DRAETTA, s. 98, s. 104-105; RASHDA/SANSON, s. 90.

²⁵ MCILWRATH/SAVAGE, s. 64-65.

²⁶ MCILWRATH/SAVAGE, s. 37.

²⁷ MCILWRATH/SAVAGE, s. 37-38.

meyen hukuk sistemlerinde bu durumda problem çıkmaktadır. Hakemlere itiraz halinde de aynı sorun ortaya çıkabilir. Fakat, gerek ad-hoc gerekse kurumsal tahkimde tarafların hakem kararına karşı milli mahkemelere itiraz etmesi önlenemeyebilir. Bu durumda, tahkim kurumunun hakemleri dikkatli bir biçimde seçerek ve tahkim kararlarını denetimden geçirerek kararın mahkemece icra edilmeme riskini bertaraf edebilmesi mümkündür²⁸.

Hakem kurulunun atanmasıyla kurum, usule ilişkin görevleri kurula devretmekle beraber idari ve denetim görevlerine devam eder. Genel olarak, taraflar arasındaki yazışmaları izler ve tahkimin tahkim kurallarına uygun seyir etmesini garanti eder. Bazı kurumlar, hakemlerin karar verme özgürlüğünü ihlal etmemek kaydıyla hakem kararını inceleyip şekil ile içeriğe ilişkin düzeltmeler öngörebilirler²⁹.

Kurumun işlevi, özetle; tahkimin uygun bir hakem kurulu elinde başlamasını sağlamak, kurulun tahkimi düzgün biçimde yürütmesine yardımcı olmak ve kalite denetimini yapmaktır³⁰.

Günümüzde milletlerarası nitelikli bir sözleşme yapmış olan taraflarca genelde kurumsal tahkim tercih edilmektedir. Ad-hoc tahkimin tercih edildiği istisnai durumlarda ise, istenilen hususlar tahkim şartı dikkatli bir şekilde düzenlenerek veya kurum yönetimi üzerinde taraf kontrolü sağlanarak kurumsal tahkime entegre edilebilir ve ad-hoc tahkime gitmeye gerek kalmayabilir³¹.

3. BAŞLICA MİLLETLERARASI TAHKİM KURUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

3.1. Genel Olarak

Dünyada saygın ve önde gelen birçok milletlerarası ve milli tahkim kurumu bulunmaktadır. Önceliği buldukları şehri ve bölgeyi ticaret merkezi haline getirmek olan, uzmanlığından ve sürekliliğinden endişe edildiği için taraflarca tercih edilmeyen birçok bölgesel tahkim kurumu ise mevcudiyetini

²⁸ MCILWRATH/SAVAGE, s. 65.

²⁹ MCILWRATH/SAVAGE, s. 38-39.

³⁰ MCILWRATH/SAVAGE, s. 39.

³¹ MCILWRATH/SAVAGE, s. 66; TIEDER, s. 27.

devam ettirmekte zorlanmaktadır³². Aşağıda bu husus gözönüne alınarak sürekli ve istikrarlı bir kurumsal organizasyona sahip ve özellikle Türk ticaret camiasının sıkça başvurduğu popüler tahkim kurumları ve uyguladıkları tahkim kuralları örnek kabilinden ele alınmıştır.

Birçok tanınmış milletlerarası tahkim kurumu, bölgesel teşkilat kurmaktadır. Hong Kong, Singapur ve New York ofisleriyle International Chamber of Commerce/Uluslararası Ticaret Odası (“ICC”); Mexico City ve Singapur ofisleriyle American Arbitration Association-International Center for Dispute Resolution/Amerikan Tahkim Birliği-Uluslararası Uyuşmazlık Çözümü Merkezi (“AAA-ICDR”); Dubai International Financial Center/Dubai Uluslararası Finans Merkezi (“DIFC”) ve Yeni Delhi ofisleriyle London Court of International Arbitration/Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesi (“LCIA”) ve Bahreyn ofisiyle International Center for Settlement of Investment Disputes/Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Merkezi (“ICSID”) bunların başını çekmektedir³³. Milletlerarası tahkim kurumlarının yanısıra özellikle son yıllarda bölgesel ve milli tahkim kurumlarının sayısında ve tanınırlığında bir artış olmuştur. Bölgesel tahkim kurumlarının başında Hong Kong International Arbitration Center/Hong Kong Uluslararası Tahkim Merkezi, Stockholm Chamber of Commerce/Stokholm Ticaret Odası ve Switzerland Chamber of Commerce/İsviçre Ticaret Odası sayılabilir. Milli tahkim kurumlarına örnek olarak ise; Avrupa’da German Arbitration Institute/Alman Tahkim Enstitüsü (“DIS”), Chamber of Arbitration of Milan/Milano Tahkim Odası (“CAM”), The Center for Mediation and Arbitration of Paris/Paris Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi (“CMAP”), Arbitration Institute of the Netherlands/Hollanda Tahkim Enstitüsü (“NAI”) ve Court of Arbitration at the Hungarian Chamber of Commerce/Macaristan Ticaret Odası Tahkim Mahkemesi; Afrika’da Cairo Chamber of Commerce/Kahire Ticaret Odası; Amerika’da Judicial Arbitration and Mediation Services/Yargısal Tahkim ve Arabuluculuk Hizmetleri (“JAMS”), International Institute for Conflict Prevention and Resolution/Uluslararası Uyuşmazlık Önleme ve Çözme Enstitüsü (“CPR”), Local Chamber of Commerce of Mexico/Meksika Milli Ticaret Odası (“CANACO”); Asya’da China International Economic and Trade Arbitration Commission/Çin Uluslararası Ekonomik ve Ticari Tahkim Komisyonu (“CIETAC”), Beijing Arbitration Commis-

³² PAULSSON/RAWDING/REED, s. 62; TIEDER, s. 28.

³³ MCILWRATH/SAVAGE, s. 55.

sion/Pekin Tahkim Komisyonu (“BAC”), Japan Commercial Arbitration Association/Japon Ticari Tahkim Birliği (“JCAA”), Korean Commercial Arbitration Board/Kore Ticari Tahkim Kurulu (“KCAB”) ve Kuala Lumpur Regional Center for Arbitration/Kuala Lumpur Bölgesel Tahkim Merkezi (“KLRCA”) sayılabilir³⁴.

İnşaat, sigortacılık, finans hizmetleri, deniz taşımacılığı ve ticari mal üretimi gibi bazı sektörler; kendi tahkim ve arabuluculuk prosedürlerini ve kurallarını oluşturmuşlardır. Bunlara World Intellectual Property Organization/Dünya Fikri Haklar Organizasyonu (“WIPO”) ve Court of Arbitration for Sport/Spor Tahkim Mahkemesi (“CAS”) tarafından düzenlenen kurallar en iyi örnektir³⁵.

Türkiye’de ise milli tahkim kurumu olarak Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (“TOBB”) Tahkim Merkezi³⁶ ve İstanbul Ticaret Odası (“İTO”) Tahkim Merkezi³⁷’ni gösterebiliriz. Türkiye’de tahkim alanındaki son gelişme ise İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu Tasarısı³⁸’dır. Tasarı, 25 Mart 2013 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sevk edilmiş olup yasallaşması halinde Türkiye’nin, Orta Doğu ve Avrupa’da gelişmiş tahkim merkezleri arasında yer alması hedeflenmektedir. Bu Tasarı ile İstanbul’da bağımsız ve özerk yapıya sahip uluslararası alanda rekabet edebilecek düzeyde kurumsal bir tahkim merkezi kurulması hedeflenmektedir.³⁹

Bölgesel ve milli tahkim kurumları, köklü milletlerarası tahkim kurumlarına oranla şu nedenlerle daha az tercih edilmektedir: i) Bölgesel ve milli tahkim kurumlarının kısa bir geçmişi vardır, milletlerarası tahkim kurumlarının tecrübesi ve yetkisine sahip değillerdir. Bu eksiklik, tahkimin idaresinde tecrübeli elemanlar istihdam edilerek giderilebilir. ii) Başarısı ispatlanmış tahkim kurallarından yoksundurlar. Fakat, taraflar UNCITRAL Tahkim

³⁴ MCILWRATH/SAVAGE, s. 55-59; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 8.

³⁵ PAULSSON/RAWDING/REED, s. 76.

³⁶ Bkz. <http://www.tobb.org.tr/HukukMusavirligi/Sayfalar/TOBBTahkimiveTahkimSozlesmesi.aspx> (28.04.2013).

³⁷ Bkz. <http://www.ito.org.tr/wps/portal/tahkim-tuketici-koruma?name=ITO%20Tahkim%20Muessesesi&initView=true> (28.04.2013).

³⁸ Tasarı için bkz. <http://kgm.adalet.gov.tr/DUYURULAR/isttahkim.pdf> (28.04.2013).

³⁹ ÖZBEK, Mustafa; *Kurumsal Tahkimde Önemli Bir Adım: İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu Tasarısı*, <http://www.tahkim.net/makaleler/kurumsal-tahkimde-onemli-bir-adim-istanbul-tahkim-merkezi-kanunu-tasarisi> (28.04.2013).

Kuralları gibi herhangi bir tahkim kurumu tarafından seçilebilen tahkim kurallarının uygulanmasını isteyebilirler. iii) Nitelikli ve uluslararası alanda tecrübeli hakemlere ulaşmakta kolaylık sağlayamayabilirler. Fakat taraflar donanımlıysa; hakemlere kendi olanaklarıyla ulaşabiliyorlarsa ve milli tahkim kurumu buna izin veriyorsa sorun kalmaz. iv) Bununla beraber, bölgesel ve milli tahkim kurumlarının idari ve tahkim ücretlerinin milletlerarası tahkim kurumlarına oranla daha düşük olması avantaj sunmaktadır⁴⁰.

3.2. Uluslararası Ticaret Odası⁴¹

ICC, global yapısıyla öne çıkmaktadır. 91 ülkede temsilciliği ve 130 ülkede üyesi vardır. 1923 yılında kurulmuş olup merkezi Paris'tedir. 2008 yılında Hong Kong, 2010 yılında Singapur ve en son 2012 yılında New York'ta ofis açmaya karar vermiştir. ICC'ye 2009 yılından beri yılda ortalama 800 yeni dava başvurusu yapılmış olup kuruluşundan bu yana onaltıbinin üstünde milletlerarası tahkimi yönetmiştir⁴².

ICC Mahkemesi, esasen usule ilişkin konularda karar alma organıdır. Görevleri arasında; hakemlerin reddine karar vermek, hakem ücretlerini belirlemek ve ödemeleri sağlamak, taslak kararları incelemek sayılabilir. ICC Mahkemesi'nin yetkisi idaridir, tahkimin esası hakkında karar veremez. Üyeleri, 3 yıllığına atanır. Bir başkan ve 15 başkan yardımcısından oluşur. Haftada bir komite şeklinde toplanır ve önüne gelen hususlarda sekreterlik ile beraber karar verir. Verilen kararlar ayda bir toplanan genel kurulda sunulur. Günlük işleri takip eden sekreterlik, hakem ve taraflarla doğrudan irtibat halinde olan halihazırda 7 dava yönetimi ekibinden oluşur. Milletlerarası tahkim konusunda ve tecrübeli genç avukatlardan oluşan dava yönetimi ekibi, genel sekretere rapor verir. Bu avukatlar, danışman veya yardımcı

⁴⁰ TIEDER, s. 29.

⁴¹ Geniş bilgi için bkz. Jacob GRIERSON / Annet VAN HOOFT, *Arbitrating Under the 2012 ICC Rules: An Introductory User's Guide*, Corinne NGUYEN (Ed.), Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2012, s. 1 vd.

⁴² Bkz. <http://www.iccwbo.org/News/Articles/2012/2011-figures-show-steady-growth-in-ICC-Arbitration/> (28.04.2013); <http://www.iccwbo.org/News/Articles/2012/ICC-to-open-office-of-the-Court-in-New-York/> (28.04.2013); DRAETTA, s. 100; MCILWRATH/SAVAGE, s. 39, s. 55; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 63; ROSELL, Jose/BURGHETTO, Maria Beatriz; *ICC, Arbitration 2011 – in 55 Jurisdictions Worldwide*, London: Law Business Research Ltd., 2011, http://port.academia.edu/MunirManiruzzaman/Teaching/26783/INTERNATIONAL_ARBITRATION_LAW_-_55_JURISDICTIONS, s. 19 (28.04.2013).

danışman olarak isimlendirilir ve özgeçmişleri ile anadilleri gözönüne alınarak dünyanın farklı bölgelerine hizmet eden gruplar oluşturulur⁴³. ICC Mahkemesi, hakem atayacağı vakit kural olarak özerklik taşıyan milli komiteler ile gruplara danışır⁴⁴.

ICC tahkim, diğer tahkimlerle ortak özellikler göstermenin yanısıra prosedürün başlangıcında hakemlerce bir görev belgesi (“terms of reference”) düzenlenmesi, Mahkeme’nin tahkimin idaresinde aktif bir rol üstlenmesi, kararların denetimi, masrafların önceden öngörülebilirliğinin ve evrenselliğinin derecesi bakımından kendine özgü özellikler de taşımaktadır⁴⁵.

ICC tahkimin evrensel niteliği nedeniyle her tür sözleşmeden doğan ihtilaflar için (hatta açıkça bahsedilmek kaydıyla ikili yatırım anlaşmalarından kaynaklanan uyuşmazlıklarda bile) ICC’ye başvurulabilmektedir. Ayrıca, ICC tahkim, dünyanın her yerinde farklı milliyet ve niteliklere sahip hakemler tarafından yürütülebilmektedir. Taraflar, tahkim yerini belirlememişler ise ICC Mahkemesi tarafından belirlenir. Ayrıca, hakemler, taraflara danışarak duruşma ve toplantıları tahkim yeri dışında bir yerde gerçekleştirebilirler. ICC, milli komite ve gruplar vasıtasıyla geniş bir hakem havuzuna ulaşabilmektedir. Bu nedenle, ICC, UNCITRAL tahkim dahil birçok ad-hoc tahkimde atama mercii olarak seçilmektedir⁴⁶.

ICC tahkimin eleştirilen özelliklerinden biri görev belgesidir⁴⁷. Görev belgesi, taraflarca ve hakemlerce imzalanan, dava ve uyuşmazlığı özetleyen bir belgedir. Görev belgesinin yapılması, özellikle tahkime başlamadan evvel belirsizlikleri ortadan kaldırması nedeniyle desteklenmektedir. Fakat, prosedürde gereksiz yük ve gecikme yaratmaması için bu tür aşamaların iyi bir biçimde yönetilmesi gerekmektedir. ICC Tahkim Kuralları’na göre; hakem kurulu, görev belgesinin imzalanmasından itibaren 6 ay içinde kararını vermelidir. Uygulamada, bu süre sınırlamasına pek uyulmamaktadır ve örneğin, 3 hakemle görülen davalarda kararın çıkması ortalama 2 seneyi bulmaktadır. ICC Mahkemesi, hakem kurulunun talebi üzerine veya kendiliğinden karar verme süresini uzatma hakkına sahiptir⁴⁸.

⁴³ MCILWRATH/SAVAGE, s. 39-40; ROSELL/BURGHETTO, s. 19-20.

⁴⁴ ICC Tahkim Kuralları, madde 13.3.

⁴⁵ ROSELL/BURGHETTO, s. 20.

⁴⁶ ROSELL/BURGHETTO, s. 20.

⁴⁷ ICC Tahkim Kuralları, madde 23.

⁴⁸ DRAETTA, s. 106; MCILWRATH/SAVAGE, s. 41; O’NEILL, s. 111.

ICC'nin bir diğer özelliği ise, Mahkeme'nin tahkimin işleyişinde aktif bir rol alması ve hakem kurulu kararlarının Mahkeme tarafından denetimidir. Esasında ICC Tahkim Kuralları; görev belgesinin düzenlenmesi, geçici zaman tablosunun yapılması, yeni iddiaların kabul edilmesi, tanık ifadelerinin dinlenmesi, bilirkişilerin atanması, sürecin sona erdirilmesi ve geçici önlemler dışında hakemlerin tahkimi nasıl yürüteceklerine dair kati düzenlemeler getirmemektedir. Birçok tahkim kurumu ise, hakemlerin görevlerini ifa ederken takip etmeleri gereken kuralları içeren detaylı bir kılavuz çıkarmıştır. ICC'nin karar denetimi özelliği, kalite kontrolünü sağlamakla beraber kararın verilmesini 1 ay veya daha fazla geciktirebilmektedir. Taslak kararın iki organ arasında gidip gelmesi ve taslakların %90'ında Mahkeme'nin hakem kurulundan en azından bir düzeltme yapmasını istemesi bunun nedenidir. Hakemler, Mahkeme'nin şekle ilişkin düzeltmelerini aynen yerine getirmelidir. İçeriğe ilişkin önerileri ile esastan kendileri sorumlu olduklarından dolayı dikkate alıp almamakta serbesttirler⁴⁹.

ICC'nin en çok eleştirildiği nokta, ücretleri hesaplamadaki yaklaşımı ve idaresindeki yediemin hesabına bu ücretlerin önceden yatırılmasını istemesidir. ICC, kurum ve hakem kurulunun ücretini uyuşmazlık konusu meblağ üzerinden (ad valorem) dolar olarak belirler⁵⁰. Belirlenen ücret; hakemlerin becerisine, harcanan mesaiye, işlemlerin sıklığına, ihtilafın karmaşıklığına ve benzeri durumlara göre katlanır⁵¹. İstisnai durumlarda Mahkeme, hakem ücretlerini listeye göre hesaplanan miktardan daha fazla veya daha az oranda belirleyebilir⁵². Mahkeme'nin masrafları takdir yetkisinin olması, ICC tahkimin masrafların önceden öngörülebilirliğine ilişkin avantajıyla çelişmektedir. Ad valorem ödeme sisteminin sakıncası, hakemleri tahkimi aceleye getirme konusunda teşvik etme olasılığıdır. Hakemler; tarafları haftalarca dinleyerek uzun ve detaylı kararlar vermek yerine 1 haftadan kısa sürede prosedürü hızla sonuçlandırarak kısa karar vererek daha fazla ücrete hak kazanabilmektedirler. Ad valorem sistemin karşıtı olan ICSID, ICDR, ve LCIA gibi kurumlar hakemlere saat ücreti ödemeyi tercih etmişlerdir. Bu sistemin avantajı, hakemlere yaptıkları iş kadar ödeme yapması ve bu yolla, onların her bir olaya gereken dikkati göstermelerini sağlamasıdır. Bu

⁴⁹ DRAETTA, s. 109; ROSELL/BURGHETTO, s. 21; MCILWRATH/SAVAGE, s. 41.

⁵⁰ MCILWRATH/SAVAGE, s. 41-42.

⁵¹ ICC Tahkim Kuralları, ek III, madde 2.2.

⁵² ICC Tahkim Kuralları, madde 37.2.

sistemi eleştirenlere göre, saat ücreti sistemi hakemlerin işi uzatmalarını teşvik etmektedir. ICC'nin peşin ödeme yerine diğer kurumlarda ve ad-hoc tahkimde olduğu gibi aşamalar halinde ödemeyi tercih etmesi nispeten daha adildir. Oldukça yüklü bir miktarın peşinen yatırılması, tarafların herhangi bir aşamada sulh olmalarını engelleyici niteliktedir ve taraflar önceden para zaten yatırıldığı için anlaşmaya yanaşmamaktadırlar. ICC'nin masrafları, iddia ve karşı iddiaların toplamı üzerinden hesaplaması eleştirilmektedir. Bu durumda, iki tarafın da aynı miktarı uyuşmazlık konusu olarak göstermeleri halinde iş yükü artmamakla beraber hakem ücretleri haksız olarak artmış olacaktır. Masraflar, ICC Mahkemesi tarafından belirlenmekle beraber bunların hangi oranda hangi tarafça ödeneceğine hakem kurulu tarafından karar verilmektedir⁵³.

Özetle; ICC, bürokratik ve müdahaleci yapısı, fahiş ücretlendirmesi nedeniyle eleştirilmektedir. Diğer taraftan, ICC'nin bu denetim ve gözetim farkı sayesinde verdiği tahkim kararlarının icra kabiliyeti yüksektir⁵⁴.

3.3. Amerikan Tahkim Birliği/Uluslararası Uyuşmazlık Çözümü Merkezi⁵⁵

ICDR, 1926 yılında kurulmuş olan AAA'in uluslararası şubesidir. AAA, her yıl neredeyse hepsi Birleşik Devletler'de vuku bulan onbinlerce tahkimi yürütmekte olup dünyanın en büyük kurumsal tahkim merkezi sıfatını taşımaktadır. Merkezin özellikle uluslararası işyükünü geliştirmek ve yönetmek amacıyla 1996 yılında ICDR kurulmuştur. ICDR, New York'ta yerleşiktir. İş yükünün artması dolayısıyla Dublin, Mexico City ve Singapur ofislerini açmıştır. Fakat, açılışından 9 sene sonra Avrupa, Ortadoğu ve Afrika bölgesiyle ilgilenen Dublin ofisini gezici yöneticilerinin yeterli olduğunu düşünerek kapatmıştır. ICDR, uluslararası faaliyet ağını bölge ofisleri ve 43 ülkede 60'dan fazla tahkim kuruluşuyla işbirliği yaparak geliştirmiştir. ICDR, ayrıca UNCITRAL Tahkim Kuralları'na göre yürütülen milletlerarası tahkimlerde atama mercii olarak idari hizmetler sunmaktadır⁵⁶.

⁵³ DRAETTA, s. 108; ROSELL/BURGHETTO, s. 21-22; MCILWRATH/SAVAGE, s. 42-44.

⁵⁴ PAULSSON/RAWDING/REED, s. 63.

⁵⁵ Geniş bilgi için bkz. Martin F. GUSY / James M. HOSKING, / Franz T. SCHWARZ, *A Guide to the ICDR International Arbitration Rules*, Oxford&New York: Oxford University Press, 2011, s. 1 vd.

⁵⁶ Richard C. LORENZO, *ICDR, Arbitration 2010 – in 50 Jurisdictions Worldwide*, London: Law Business Research Ltd., 2011, s. 26-28; MCILWRATH/SAVAGE, s. 45;

Milletlerarası bir sözleşmenin tarafları, aralarındaki uyuşmazlığı çözmede AAA tahkimi kararlaştırmışlarsa süreç başladıktan sonra dosyalarının ICDR tarafından ele alınmasına şaşırabilirler. Bu durum, AAA'nın tarafı Birleşik Devletler'den olmayan uyuşmazlıkları otomatik olarak ICDR'a yönlendirmesinden kaynaklanmaktadır. AAA ve ICDR bunun nedeninin milletlerarası nitelikli uyuşmazlıkların bu alanda deneyimli dava yöneticileri tarafından uygun bir şekilde yürütülmesini sağlamak olduğunu savunmaktadırlar.⁵⁷

ICDR'ın UNCITRAL Tahkim Kuralları'na benzeyen kendi özel tahkim kuralları vardır. ICC ve LCIA'den farklı olarak ICDR'ın prosedürün işleyişine ilişkin kilit kararlar almaya yetkili bir mahkemesi yoktur. Bunun yerine, bir dava yöneticisinin başkanlığındaki yönetim tarafından bu ve benzeri idari görevler (hakemlerin atanması ve yenilenmesi gibi) aynen ifa edilmektedir. Bu durum, ICDR'ın idari kararları diğer iki merkeze oranla daha çabuk alabilmesini sağlamaktadır. Dava yöneticileri, tarafları güncel durumlardan haberdar eder ve davaların hızlıkla sonuçlanmasına yardım ederler⁵⁸.

AAA/ICDR'ın dava yöneticileri, ağırlıklı Kuzey Amerika kökenli olup tarafların ICC'de olduğu gibi çeşitli dil ve milliyetlerden oluşan bir görevli kadrosuyla karşılaşmayı beklememeleri gerekmektedir. Fakat, İngilizce dilinde yürütülen tahkimlerde kurum çalışanlarındaki çeşitlilik prosedürün verimli bir şekilde işleminde kaydadeğer bir fark yaratmamaktadır. Hakem listesi bulunmayan ICC'den farklı olarak ICDR, bir seçim prosedürüne ve rutin değerlendirmelere tabi 600 kişilik uluslararası bir hakem listesi sunmaktadır. Bu hakem havuzu, ağırlıkta ICC ve LCIA için çalışan tanınmış hakemlerden oluşmaktadır. ICDR'ın ayrıca enerji sektöründeki uyuşmazlıklar konusunda uzmanlaşmış 140 kişilik bir hakem listesi⁵⁹ vardır. Bu listeler, kılavuz özelliğinde olup tarafları bağlayıcı değildir. Bu listeler, taraflara ve temsilcilerine danışılarak sıkça güncellenmektedir. Kurumların hakem listeleri, taraflara tam olarak yardımcı ve güvenilir kabul edilmemektedir. Taraflar, esasen hakemleri tavsiye üzerine belirlemekte olup hakem listeleri, sadece bu seçimlerinin doğruluğunu teyid etmektedir. Kurumlar, hakem listesi oluşturarak risk almaktadır çünkü taraflar, listeden seçtikleri hakemlerin

---

Stephanie REED TRABAND, *American Arbitration Association (AAA)*, GOLA / GOTZ STAEHELIN / GRAF, s. 29.

⁵⁷ MCILWRATH/SAVAGE, s. 45.

⁵⁸ LORENZO, s. 27; MCILWRATH/SAVAGE, s. 45; REED TRABAND, s. 30.

⁵⁹ <http://energyarbitratorslist.icdr.org/> (28.04.2013).

davranışlarından çoğu zaman o kurumu sorumlu tutmaktadırlarlar. ICDR'ın hakem belirlemedeki bir diğer avantajı ise, kurumun tek hakem veya başkan belirlemede kullanabileceği bir liste-prosedürün bulunmasıdır. Buna göre, ilgili dava yöneticisi taraflardan aradıkları özellikleri öğrenir ve ICDR'ın bilgi bankasından bu özelliklere en iyi uyan 10 hakemi belirler. Eğer diğer hakemler ve taraflar, bu listeden bir hakem seçemezler ise veya kendileri bir hakem belirleyemezlerse hakem, ICDR tarafından bu listeden seçilir⁶⁰.

ICDR'ın tercih edilmesinin diğer bir sebebi, acil koruma önlemlerine başvuru-abilme imkanındır⁶¹. Taraflar arasında ihtilaf halinde ICDR tahkime başvurulacağına dair bir anlaşma varsa taraflardan herbiri acil durum hakemi ataması için ICDR'a başvurabilir. Bu hakem, acil önlemler alınması için yapılan bu başvuruyu hızlı bir şekilde karara bağlar. Bazı durumlarda milli mahkemeye, bazı durumlarda ise (mahkemenin güçlü ve yeterli olamadığı haller gibi) acil durum hakemine başvuru tercih edilmektedir. ICDR'ın bir dikkat çeken özelliği ise, öncelikle söz konusu uyuşmazlığa çözüm sağlamayı hedeflemesidir. Dava yöneticilerinin tarafları arabuluculuk vasıtasıyla uzlaşmaya teşvik etmeleri ender rastlanan bir durum değildir. ICDR, bunu tarafların sözleşmesinde arabuluculuk hakkında bir düzenleme olmasa dahi sağlamaktadır⁶².

ICC'den farklı olarak ICDR, hakem kararlarını incelememektedir. Bu durum prosedürün daha hızlı sonuçlanmasını sağlamakla beraber ileride kararın icrasının karardaki bir takım bozukluklar nedeniyle mümkün olamaması riskini arttırmaktadır⁶³.

ICDR, talep üzerine bir başlangıç ücreti akabinde de idari ücret tarifesine göre belirlenecek dava hizmet ücretleri ödenmesini öngörmektedir. Hakem kurulunun ücreti ise, uyuşmazlık konusuna göre değil harcanan mesaiye göre belirlenmektedir. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça ve şartlar el-verirse tek hakem atanmaktadır. ICDR; daha basit, daha hızlı ve daha az masraflı bir uyuşmazlık çözümü için "Bilgi Alışverişi Hakkında Hakemler için Kılavuz"u yayınlamıştır⁶⁴.

⁶⁰ DRAETTA, s. 103-104; LORENZO, s. 27; MCILWRATH/SAVAGE, s. 45-46; REED TRABAND, s. 32.

⁶¹ ICDR Tahkim Kuralları, madde 37.

⁶² LORENZO, s. 27; MCILWRATH/SAVAGE, s. 46-47; REED TRABAND, s. 31, s.33.

⁶³ MCILWRATH/SAVAGE, s. 47; REED TRABAND, s. 31.

⁶⁴ LORENZO, s. 27-28; MCILWRATH/SAVAGE, s. 47; O'NEILL, s. 111; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 66; REED TRABAND, s. 34.

3.4. Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesi⁶⁵

İsmi ve merkezi Londra olmakla beraber LCIA, milletlerarası bir tahkim kurumudur ve ICC'nin ciddi bir rakibidir. LCIA, 1892 yılında "Londra Tahkim Odası" altında kurulmuş olup 1995 yılında bugünkü ismini almıştır. Tahkim kurumlarının en eskisidir. LCIA, ICC kadar olmasa da her sene kaydadeğer sayıda başvuru kabul etmektedir. Bu başvuruların %30'u İngiltere ve Birleşik Devletler'den gelmektedir. LCIA, 2008 yılında Dubai Uluslararası Finans Merkezi işbirliğiyle Dubai'de bir bölge ofisi ("DIFC-LCIA") açmıştır. 2009 yılında ise, Yeni Delhi'de bir ofis kurmuştur. Milletlerarası tahkimi teşvik etmek ve tahkim için önem arzeden bölgelerdeki kullanıcıları ile ilişkisini daha iyi yapılandırmak için LCIA; Avrupa, Kuzey Amerika, Asya-Pasifik, Orta Doğu, Afrika ve Latin Amerika'da kullanıcı konseyleri kurmuştur⁶⁶.

LCIA'nin şirket, mahkeme ve sekreterlikten oluşan 3 aşamalı bir yapısı vardır. Şirket olarak LCIA'in kar gütmeye amacı yoktur ve genel olarak LCIA'in iş piyasasındaki işlemleri ile iş geliştirme operasyonlarının şirketler hukukuna uygun olarak icra edilmesini sağlamayı amaçlamaktadır. LCIA, ICC ile benzer özellikler taşımaktadır. LCIA tarafından atanan hakemler, ICC tarafından atananlarla aynıdır. LCIA'de de ICC'de olduğu gibi dava yüküyle ilgili kilit kararlar alma yetkisi olan ve tahkim konusunda uzmanlardan oluşan bir mahkeme bulunmaktadır. LCIA Mahkemesi, milletlerarası bir yapıda olup üyelerinin en fazla 6'sı İngiliz vatandaşıdır. Mahkeme; bir başkan, 4 başkan yardımcısı ve en fazla 35 üyeden oluşur. Başında kayıt müdürü bulunan sekreterlik, günlük işlerle ilgilenirken Mahkeme; özellikle hakemlerin atanması, reddedilmesi ve yenilenmesi ile masraflar hakkında karar verir⁶⁷.

LCIA'nin diğer kurumlara oranla avantajlı olduğu bir nokta, hakem kurulunun ayrı bir düzenlemeye gerek duymaksızın hızlı bir biçimde toplanmasını sağlamasıdır. Bu sayede taraflar, hakem kurulunun toplanmasının çok zaman

⁶⁵ Geniş bilgi için bkz. Peter TUMER / Reza MOHTASHAMI, *A Guide to the LCIA Arbitration Rules*, Oxford&New York: Oxford University Press, 2009, s. 1 vd.

⁶⁶ Ned BEAL, *London Court of International Arbitration (LCIA)*, GOLA / GOTZ STAEHELIN / GRAF, s. 143-144, s. 146; COLIN, Ong Y. C.; *LCIA, Arbitration 2011 – in 55 Jurisdictions Worldwide*, London: Law Business Research Ltd., 2011, http://port.academia.edu/MunirManiruzzaman/Teaching/26783/INTERNATIONAL_ARBITRATION_LAW_-_55_JURISDICTIONS, s. 23, s. 25 (04.09.2012); MCILWRATH/SAVAGE, s. 47, s. 55; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 64.

⁶⁷ BEAL, s. 144-146, s. 149; COLIN, s. 23; MCILWRATH/SAVAGE, s. 48; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 64.

almasından dolayı acil tedbir taleplerini milli mahkemelere yapmak zorunda kalmayacaklardır⁶⁸.

Görev belgesi düzenlenmesi, kararların denetimi ve benzer yollarla icra edilen tahkimin yönetimini diğer birçok tahkim kurumunun aksine LCIA, seçildikten sonra hakem kuruluna devreder. Diğer taraftan, diğer tahkim kurallarının aksine LCIA Tahkim Kurallarınca hakem kurulunun yetki ve görevleri ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir⁶⁹. LCIA, sadece kendi kurallarının değil UNCITRAL Tahkim Kuralları'nın da idaresini sağlamaktadır⁷⁰.

LCIA ve hakem kurulunun ücreti, uyuşmazlık konusu meblağdan ziyade çalışılan zamana göre belirlenir. Bir başvuru ücreti alındıktan sonra LCIA ve hakemlerin ücreti saat esasına göre hesaplanır. LCIA, milletlerarası tahkimde yaygın olduğunun aksine masrafları kıstak, prosedürü hızlandırmak ve esneklik sağlamak için 3 yerine 1 hakem atanmasını tercih etmektedir⁷¹.

3.5. Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Merkezi⁷²

ICSID, münhasıran yatırımcılar ve devletler arasındaki bugün birçoğu yatırım anlaşmalarından kaynaklanan uyuşmazlıklarla ilgilenmektedir. Bu dar ve münhasır kapsamı nedeniyle diğer tahkim kurumlarından ayrılmaktadır ve bu nedenle, diğer kurumlarla tam bir karşılaştırma yapmak imkansızdır. Bununla beraber, günümüzde Türk şirketlerinin taraf olduğu uyuşmazlıkların nezdinde çözümlenmesinin tercih edildiği kurumlardan biri olması nedeniyle burada ele alınmıştır.

ICSID, 1965 tarihli Washington Konvansiyonu ile kurulmuştur. Dünya Bankası'nın bağlı kuruluşu olup Washington D.C. tesislerinde yer almaktadır. Ayrıca, Bahreyn'de bölge ofisi bulunmaktadır. ICSID, Konvansiyon'a üye olmayan devletlere ilişkin yatırım uyuşmazlıklarını iş kapsamına sokmak amacıyla Ek Tesis Kuralları düzenlemiştir⁷³.

⁶⁸ BEAL, s. 153; COLIN, s. 23; MCILWRATH/SAVAGE, s. 48.

⁶⁹ BEAL, s. 149; COLIN, s. 24.

⁷⁰ O'NEILL, s. 111.

⁷¹ BEAL, s. 158-160; COLIN, s. 24; MCILWRATH/SAVAGE, s. 48; O'NEILL, s. 111; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 66.

⁷² Geniş bilgi için bkz. Lucy REED / Jan PAULSSON / Nigel BLACKABY, *Guide to ICSID Arbitration*, 2nd ed., Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International, 2011; YILMAZ, s. 1 vd.

⁷³ Kaj HOBER (Ed.) v.d., *Between East and West: Essays in Honour of Ulf Franke*, New York: JurisNet LLC, 2010, s. 107-108, s. 110; MCILWRATH/SAVAGE, s. 51, s. 55.

Devletler tarafından imzalanan anlaşmaların sayısının nispeten daha az olması nedeniyle ICSID'in işyükü de nispeten diğer başlıca tahkim kurumlarına göre daha az olmuştur. Son senelerde gelişmekte olan ülkelerdeki yabancı yatırımların artması ve dolayısıyla ICSID tahkimi öngören ikili ve çok taraflı anlaşmaların sayısının artması ICSID'in işyükünü ICC ve LCIA kadar olmasa da artırmıştır. 2009 yılı sonu itibariyle ICSID nezdinde 305 dava kayıtlı olup senelik ortalama 25 dava başvurusu yapılmaktadır. Yatırımları teşvik eden kanunlar ile ikili ve çok taraflı yatırım anlaşmalarını ihlal eden devletlere karşı yatırımcıların o devletle aralarında özel bir anlaşma olmasa dahi direk tahkime başvurma hakları vardır. ICSID tahkimlerinin bu şekilde artışı, uluslararası alanda uzman danışman ve hakemlerin yetişmesini teşvik etmektedir⁷⁴.

Hakem kurulu, kararını Konvansiyon ve ilgili ikili veya çok taraflı anlaşmaya dayanarak verir. Konvansiyon, ilgili ikili veya çok taraflı anlaşmaya oranla daha sert kurallar öngördüğü takdirde yatırımcı, iddialarının ICSID tahkiminden ziyade eğer seçildiyse UNCITRAL veya başka tahkim kuralları kapsamında değerlendirilmesini isteyebilir. İkili ve çok taraflı anlaşmaların kapsamı, Konvansiyon kapsamının ötesine geçemez. Konvansiyon, hakem kurulunun hareket sınırlarını çizmektedir. UNCITRAL veya başka tahkim kurallarının seçilmesi halinde ise hakem kurulunun ilgili ikili veya çok taraflı anlaşmadaki sınırlara riayet etmesi yeterlidir⁷⁵.

ICSID'in milletlerarası hukuk konusunda uzman avukatlardan oluşan yoğun ve verimli çalışan bir sekreterliği bulunmaktadır. ICSID tahkime dünyanın her bir yanından başvurulabilir ve tahkimler ICSID'in 3 resmi dilinden (İngilizce, Fransızca, İspanyolca) biri veya ikisi ile yürütülür. ICSID danışmanları, diğer kurum danışmanlarına oranla daha aktif bir rol üstlenmektedir. Örneğin, bir dava için atanan danışman davaya bakan hakem kurulunun sekreterliğini üstlenir, duruşmalara katılır ve kurul adına yazışmaları yürütür. ICSID'in başında genel sekreter bulunur⁷⁶.

ICSID'in yatırımcı-devlet arasındaki uyuşmazlıklarda uzmanlaşmış olmasından dolayı uygulamaları ve kuralları diğer kurumlardan kısmen farklıdır. Örneğin, genel sekreter başvuruyu açıkça yetkisi dışında olduğuna kanaat

⁷⁴ MCILWRATH/SAVAGE, s. 51; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 68.

⁷⁵ HOBER v.d., s. 112.

⁷⁶ MCILWRATH/SAVAGE, s. 51.

getirirse reddedebilir⁷⁷. ICSID sisteminde bu red kararına karşı bir başvuru yolu öngörülmemiştir. ICSID, yetki kararını başvuruyu dikkatle inceleyerek ve bazen taraflardan daha fazla bilgi ve delil edinerek verir⁷⁸. Bu başvuru prosedürü, aylar sürebilir. Ayrıca, taraflardan biri davanın açıkça gerekçeden yoksun olduğunu ileri sürerek ön itirazda bulunabilir⁷⁹. ICSID'in diğer bir ilgi çekici özelliği ise, münhasır olmayan bir hakem listesi bulundurmasıdır. Konvansiyon'a taraf devletlerin her biri liste için 4 isim belirleyebilir. Bu kişiler atayan devletin vatandaşı olmayabilirler ve hatta bazen hukuk ve tahkim uzmanlığı bulunmayan kişiler de belirlenebilir. ICSID başkanlığı, liste için farklı vatandaşlıkta olan 10 kişi belirleyebilir. Uygulamada ise tahkimleri yürüten hakemler genelde milletlerarası hukuk ve milletlerarası ticari tahkim alanında tanınmış ama hakem listesinde yer almamış olabilen isimlerdir. Taraflar, hakemi belirleyemezler ise ICSID başkanlığı taraflara danıştıktan sonra hakemi listeden belirler⁸⁰.

Washington Konvansiyonu uyarınca, her bir taraf devlet, ICSID tahkim kararlarını ilgili milli kanunları tarafından incelemeye tabi olmaksızın doğrudan bağlayıcı ve icra edilebilir kabul eder. Bununla beraber, kurum içi bir inceleme prosedürü vardır. Hakem kararının yorumlanması, incelenmesi veya iptali için genel sekreterliğe başvuru yapılabilir. Karar iptal edilirse taraflar, uyuşmazlığın tekrardan başka bir hakem kuruluna sunulmasını isteyebilirler⁸¹.

ICSID hakemleri, harcadıkları mesai üzerinden ücretlendirilirler⁸².

4. SONUÇ

Son yıllarda tahkim kurallarının başlıcaları tekrar gözden geçirilmiştir. 1 Ocak 2012 tarihli ICC Tahkim Kuralları, 1998 tarihli ilk revizyonun ürünüdür. Bu değişikliğin esas amacı, diğer kurumların kurallarından içerik olarak farklılık gösteren ICC kurallarının yapısını bozmadan ICC tahkimin yeterliliğini arttırmak ve maliyeti azaltmaktır. Diğer değişiklikler ise; ha-

⁷⁷ ICSID Kurum Kuralları, kural 6.

⁷⁸ ICSID Konvansiyonu, madde 25.1.

⁷⁹ ICSID Kurum Kuralları, kural 41.

⁸⁰ MCILWRATH/SAVAGE, s. 52-53.

⁸¹ PAULSSON/RAWDING/REED, s. 68; ICSID Konvansiyonu, madde 52.6.

⁸² HOBER v.d., s. 111; MCILWRATH/SAVAGE, s. 53.

kemlerin atanması, çok tarafı ilgilendiren süreçler, çok taraflı anlaşmalar ve birleştirme ile acil durum hakemliği konularıdır.

15 Ağustos 2010'dan sonra yapılan sözleşmeler için geçerli olan yeni UNCITRAL Tahkim Kuralları ise, UNCITRAL 2. çalışma grubu tarafından 1976 tarihli Kurallar'ın revizyonu yoluyla yılda 2 kez toplanmak suretiyle 4 yılda tamamlanmıştır. 2. çalışma grubu, başarılı kılan yapısını bozmaksızın kuralları modernize etmeye çalışmıştır. 1976 tarihli Tahkim Kuralları, 16 Ağustos 2010'dan evvel yapılmış anlaşmalardan kaynaklanan uyuşmazlıklar için uygulanmaya devam etmektedir. Başlıca değişiklikler; tahkim talebini almasından itibaren davalının 30 gün içinde cevabını sunması, tarafların atama mercii olarak Lahey Daimi Tahkim Mahkemesi Genel Sekreteri'ni seçebilme imkanı, çok tarafla ilgili düzenlemeler, geçici önlemlerle ilgili yeni düzenlemeler, hakem kurulunun taraflara danışarak geçici bir zaman tablosu düzenlemesi, hakemlerin yenilenmesi ile hakem ücretleri ve masrafların daha sıkı denetimidir⁸³.

Kurumlara yapılan tahkim başvurularının sayısındaki artış, milletlerarası sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü için tahkim yolunun artan bir şekilde tercih edildiğinin göstergesidir. Tahkimde bu artış devam etmekle beraber tahkim taraftarları yeterince memnun değildirlir ve daha fazla verimlilik aramaktadırlar. Milli mahkemelerin masrafları azaltmaya, verimliliği ve dolayısıyla rekabeti arttırmaya çalıştığı bir dönemde tahkimin dava yoluna alternatif olmayı sürdürebilmesi için tahkim kurumlarının ilgili organlarının kurallarını gözden geçirmeye devam etmelerinde fayda vardır⁸⁴.

⁸³ Değişiklikler için bkz. Grant HANESSIAN / Donald J. HAYDEN / Muniz DE PAIVA, *The New ICC and UNCITRAL Rules: Focus on Cost Effectiveness and Multiparty Disputes*, The Arbitration Review of the Americas 2012, <http://www.globalarbitrationreview.com/reviews/39/sections/137/chapters/1421/the-new-icc-uncitral-rules-focus-cost-effectiveness-and-multiparty-disputes/> (28.04.2013); O'NEILL, s. 111; PAULSSON/RAWDING/REED, s. 60-61; Marianne ROTH / Michael GEISTLINGER (Ed.), *The Revision of the UNCITRAL Arbitration Rules*, Yearbook on International Arbitration, Vienna: European Academic Press, 2010, s. 19-28; Gerhard WEGEN / Stephan WILSKE, *Introduction*, Arbitration 2011 – in 55 Jurisdictions Worldwide, London: Law Business Research Ltd., 2011, http://port.academia.edu/MunirManiruzzaman/Teaching/26783/INTERNATIONAL_ARBITRATION_LAW_-_55_JURISDICTIONS, s. 3 (28.04.2013).

⁸⁴ PAULSSON/RAWDING/REED, s. 10-13.

Milletlerarası Kurumsal Tahkim Merkezlerinin Uyguladığı Kuralların Karşılaştırmalı Tablosu

	UNCITRAL ⁸⁵	ICC ⁸⁶	AAA/ICDR ⁸⁷	LCIA ⁸⁸	ICSID ⁸⁹
Kapsam	Tarafarca seçilen tahkim kuralları, taraflarca kuralların farklı bir versiyonu kararlaştırılmadıkça tahkimin başladığı tarihte yürürlükte olan kurallardır (madde 1.2).	Tarafarca seçilen tahkim kuralları, taraflarca tahkim anlaşmasının yapıldığı tarihteki kurallar kararlaştırılmadıkça tahkimin başladığı tarihte yürürlükte olan kurallardır (madde 6.1).	Tarafarca seçilen tahkim kuralları, taraflarca yazılı değişiklik yapma hakkı saklı olarak tahkimin başladığı tarihte yürürlükte olan kurallardır (madde 1.1).	Tarafarca seçilen tahkim kuralları, tahkimin başladığı tarihte yürürlükte olan kurallardır.	Tarafarca seçilen tahkim kuralları, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça tahkimin başladığı tarihte yürürlükte olan kurallardır (Konvansiyon madde 44).
Bildirim ve Tahkimin Başlaması	Davacı tarafından davalı tarafı tahkim bildirmesi (madde 3.1). Bildirim davalı tarafından alındığı tarihte tahkim başlamış sayılır (madde 3.2).	Davacı, ilgili ICC sekreterliğine tahkim talebini bildirir (madde 4.1). Bildirim sekreterlik tarafından alındığı tarihte tahkim başlamış sayılır (madde 4.2).	Davacı tarafından dava yöneticisine ve davalı tarafı yazılı tahkim bildiriminde bulunulur (madde 2.1). Bildirim dava yöneticisi tarafından alındığı tarihte tahkim başlamış sayılır (madde 2.4).	Davacı, kayıt bürosuna tahkim talebini yazılı olarak bildirir (Madde 1.1). Bildirim kayıt bürosu tarafından alındığı tarihte tahkim başlamış sayılır (madde 1.2).	Davacı ve/veya davalı sekreterliğe tahkim talebini bildirir. Bildirim sekreterlik tarafından alındığı tarihte tahkim başlamış sayılır (madde 1.1).
Cevap	Davalı tarafından bildirim alınmasından itibaren 30 gün içinde davacıya cevap verilir (madde 4.1).	Davalı tarafından bildirim alınmasından itibaren 30 gün içinde ilgili ICC sekreterliğine cevap verilir (madde 5.1).	Davalı tarafından tahkimin başlamasından 30 gün içinde davacıya, diğer taraflara ve dava yöneticisine cevap verilir (madde 3.1).	Davalı tarafından bildirim tebliğinden itibaren 30 gün içinde veya LCIA Mahkemesi'nin belirleyeceği daha kısa bir sürede LCIA kayıt bürosuna cevap verilir (madde 2.1).	Bildirime ek olarak yazılı prosedür, hakem kurulumu öngördüğü süreler içinde tarafların dilekçelerini sunmaları ile devam eder (madde 3.1).
Kanuni Temsil	Her bir taraf, seçtiği kişiler tarafından temsil veya yardım edileceğini isim ve adresleriyle beraber karşı tarafa ve kurula bildirir (madde 5).	Her bir taraf, temsilci atayabilir. Kurul veya sekreterlik, ilgili taraftan yetki belgesi isteyebilir (madde 17).	Her bir taraf, temsilci atayabilir. Temsilcilerin isim, adres ve telefonları yazılı olarak diğer tarafa ve dava yöneticisine bildirilir (madde 12).	Her bir taraf, hukukçular veya başka kişiler tarafından temsil edilebilir (Madde 18.1). Kurul, ilgili taraftan yetki belgesi isteyebilir (madde 18.2).	Her bir taraf, vekiller, danışman ve avukatlar tarafından temsil edilebilir. Temsilcilerin isimleri ve yetki kapsamı genel sekretere bildirilir. Genel sekreter, diğer tarafı ve hakem kurulumu durumdan hemen haberdar eder (madde 18.1).
Hakem Listesi	Yok. Fakat, tek hakemi belirlemek için kullanılan bir liste-prosedür mevcut (madde 8.2).	Yok. Fakat, kurumun gizli ve dahili bir veritabanı vardır.	Var.	Yok. Fakat, bir veritabanı vardır.	Var (Konvansiyon madde 12).
Hakem Sayısı	Tarafların anlaşması ile 1 veya 3 hakem belirler. Eğer davalının bildirim almasından itibaren 30 gün içinde anlaşmazlıca 3 hakem atanır (madde 7.1).	Tarafların anlaşması ile 1 veya 3 hakem belirler. Taraflar anlaşmazlıca ICC Mahkemesi tarafından atanır (madde 12).	Taraflar anlaşmazlıca yönetim tarafından davalının 3 hakemi gerektirdiğine karar verilmemişse 1 hakem atanır (madde 5).	Kayıt bürosunun davalının cevabını almaya üzerine veya cevap verilmeden önce yazılı bildirimden itibaren 30 gün geçmesi halinde LCIA Mahkemesi tarafından kararlaştırılır (madde 5.4).	1 veya başka tek rakamlı sayıda hakem kararlaştırılır ve taraflar, sayıya anlaşmazlıca 3 hakem atanır (Konvansiyon madde 37.2).

⁸⁵ 15.08.2010 tarihli Kural metni için bkz. <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-2010-e.pdf> (28.04.2013).

⁸⁶ 01.01.2012 tarihli Kural metni için bkz. http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/#article_6 (28.04.2013).

⁸⁷ 01.06.2009 tarihli Kural metni için bkz. http://www.adr.org/cs/groups/marketing/documents/document/mdaw/mdaw/~edisp/adrsig_002037.pdf (28.04.2013).

⁸⁸ 01.01.1998 tarihli Kural metni için bkz. http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/LCIA_Arbitration_Rules.aspx (28.04.2013).

⁸⁹ 10.04.2006 tarihli Kural metni için bkz. http://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/CRR_English-final.pdf (28.04.2013).

<p>Tek hakem için her iki taraf isim bildirir, davacının yazılı tahkim bildiriminden itibaren 30 gün içinde anlaşmazlırsa atama mercii tarafından kararlaştırılır (madde 7.2). Eğer taraflarca bir atama mercii belirlenmemişse veya atama mercii, taraf talebi üzerine 30 gün içinde harekete geçmemişse her iki taraf da Lahey Daimi Tahkim Mahkemesi Genel Sekreteri'nden bir atama mercii belirlenmesini talep edebilir (madde 6.2 ve 6.4). 3 hakem atanmasında karar verilmesi durumunda her iki taraf, birer hakem belirler ve bu hakemler, kurul başkanını seçer. Eğer taraflardan biri hakem göstermez ise bu hakemler, atama mercii tarafından belirlenir (madde 9.1). Eğer 2. hakemin atanmasından 30 gün içinde hakemler, başkan belirlenmezler ise atama mercii tarafından kararlaştırılır (madde 9.3). Çok taraflı tahkimlerde taraflarca başka bir yol kararlaştırılmamışsa hakem, taraflarca müştereken atanır (madde 10).</p>	<p>Gerek tek hakem (madde 12.3) gerek 3 hakem (madde 12.4) için UNCITRAL kuralı aynıyken geçerlidir. Tüm atamalar ICC Mahkemesi tarafından onaylanmalıdır (madde 13). ICC Mahkemesi tarafından yapılan atama veya onaylama mihadır ve kararını nedenini belirtme gereği yoktur (madde 11.4). Çok taraflı tahkimlerde taraflar, müşterek iradeleriyle hakemi kararlaştıramazlar ise her bir üye, ICC Mahkemesi tarafından atanır (madde 12.8).</p>	<p>Tahkim başlandıktan 45 gün içinde taraflar, atama prosedürünü veya hakemleri kararlaştırmamışlar ise hakem, ICDR yönetimi tarafından atanır (madde 6.3). Çok taraflı tahkimlerde taraflar tahkimin başlamasından 45 gün içinde aksini kararlaştırmamışlarsa hakemler, dava yöneticisi tarafından atanır (madde 6.5).</p>	<p>3 kişilik hakem kurulunun başkanı dahil tüm atamalar LCIA Mahkemesi tarafından yapılır (madde 5.5 ve 5.6). Taraflarca kararlaştırılan hakem, madde 5.3'e uygun nitelikler taşımaktadır. Çok taraflı tahkimlerde eğer taraflar birbirinden ayrı iki taraf oluştuğuna karar verilmemiş ise LCIA Mahkemesi, bu tarafların teker teker aday göstermesini beklemeksizin hakem kurulunu belirler (madde 8).</p>	<p>Tahkimin başlamasından itibaren en kısa sürede hakem kurulu atanır (Konvansiyon madde 37.1). Taraflar, hakem sayısı ve atama prosedürü konusunda anlaşmazlırsa kurul, 3 hakemden oluşur ve her bir tarafta bir hakem atanır ve 3. hakem tarafların ortak anlaşmasıyla belirlenir (Konvansiyon madde 37.2, Kural madde 3). Taraflar anlaşmazlırsa hakem kurulunun başkanı, ICSID idari konseyinin başkanı tarafından atanır (Konvansiyon madde 38, Kural madde 2).</p>
<p>Hakemlerin Atanması</p>	<p>Hakemler, tarafsız ve bağımsızdır (madde 11.1). Atamadan veya onaylanmadan kabul, uygunsuzluk, tarafsızlık ve bağımsızlık ifadesi verilmelidir (madde 11.2). Bu bir devam eden yükümlülüktür ve hakem, tarafsızlığını haklı olarak şüpheye düşürecek herhangi bir sebebin ortaya çıkması halinde sekreterlik ve tarafları yazılı olarak haberdar eder (madde 11.3).</p>	<p>Hakemler, tarafsız ve bağımsızdır (madde 5.2). Atamadan evvel hakem tarafından tarafsızlık ve bağımsızlık ifadesi verilmelidir. Bu bir devam eden yükümlülüktür ve hakem, tarafsızlığını haklı olarak şüpheye düşürecek herhangi bir sebebin ortaya çıkması halinde ICDR yönetimini ve tarafları haberdar eder (madde 7.1).</p>	<p>Hakemler, tarafsız ve bağımsızdır (madde 5.2). Atamadan evvel hakem tarafından tarafsızlık ve bağımsızlık ifadesi verilmelidir. Bu bir devam eden yükümlülüktür ve hakem, tarafsızlığını haklı olarak şüpheye düşürecek herhangi bir sebebin ortaya çıkması halinde ICDR yönetimini ve tarafları haberdar eder (madde 5.3).</p>	<p>Hakemler, kurulun toplanmasından sonra veya ilk duruşmada bağımsızlıklarını vurgulayan bir ifade verirler (madde 6.2).</p>
<p>Hakem İfadesi</p>	<p>Hakemler, kurulun toplanmasından sonra veya ilk duruşmada bağımsızlıklarını vurgulayan bir ifade verirler (madde 6.2).</p>	<p>Hakemler, kurulun toplanmasından sonra veya ilk duruşmada bağımsızlıklarını vurgulayan bir ifade verirler (madde 6.2).</p>	<p>Hakemler, kurulun toplanmasından sonra veya ilk duruşmada bağımsızlıklarını vurgulayan bir ifade verirler (madde 6.2).</p>	<p>Hakemler, kurulun toplanmasından sonra veya ilk duruşmada bağımsızlıklarını vurgulayan bir ifade verirler (madde 6.2).</p>

Hakeme İtiraz	Atama bildiriminden veya durumdan haberdar olduğundan itibaren 15 gün içinde diğer taraflara, ilgili hakeme ve hakem kuruluma diğer üyelerine yazılı bildirim yapılır (madde 13.1 ve 13.2). İtiraz edilen hakem, istifâ edebilir ve diğer taraf, itiraza katılabilir (madde 13.3). İstifâ veya diğer tarafın katılımı yok ise atama mercii tarafından karara bağlanır (madde 13.4).	Atama bildiriminden veya durumdan haberdar olduğundan itibaren 15 gün içinde dava yöneticisine yazılı bildirim yapılır (madde 8.1). İstifâ veya diğer tarafın katılımı yok ise yönetici tarafından karara bağlanır (madde 9).	Atama bildiriminden veya durumdan haberdar olduğundan itibaren 15 gün içinde dava yöneticisine yazılı bildirim yapılır (madde 8.1). İstifâ veya diğer tarafın katılımı yok ise yönetici tarafından karara bağlanır (madde 9).	Taraf, genel sekretere başvuru talebi edilebilir (madde 9.1). Genel sekreter, karar vermesi için itirazi hakem kuruluma, itiraz tek hakem veya hakemlerin çoğunluğuna ilişkin ise idari kurul başkanına iletir (madde 9.2).
Hakemlerin Yenilenmesi	Hakemin yenilenmesinin gerekmesi halinde yeni hakemin atanması, ilk atamada olduğu gibidir (madde 14.1).	Taraf aksini kararlaştırmadıkça istifâ ve ölüm halinde yeni hakemin atanması ilk atamada olduğu gibidir (madde 10).	İstifâ, ölüm, hastalık, görevini yerine getirememesi veya getirememesi halinde yeni hakemin atanması ilk atamada olduğu gibidir (madde 10.1).	Hakem kurulu kurulmadan evvel her bir taraf kendi atadığı hakemi ve tarafı anlaşarak ilgili hakemi ilk atamadaki usulü takip ederek yenileyebilir (madde 7).
Hakemlerin Sorumluluğu	Kasden hatalı davranış haricinde taraf; hakemler, atama mercii ve hakem kurulu tarafından atanan kişiler tahkimle ilgili olarak sorumlu tutulmayacaklarına dair feragat etmişlerdir (madde 16).	Uygulanacak hukuk engellenmedikçe taraf; hakemler, hakem kurulu tarafından atananlar, acil durum hakemi, Mahkeme ve üyeleri, ICC ve çalışanlar, ICC'nin yeri komite ve grupları ile çalışanlar ve temsilcilerini tahkimle ilgili olarak sorumlu tutulmayacaklardır (madde 40).	Kasden hatalı davranış haricinde taraf; LCIA, LCIA Mahkemesi, kayıt bürosu, yardımcı kayıt bürosu, hakemler ve birliksizleri tahkimle ilgili olarak sorumlu tutulmayacaklarına dair feragat etmişlerdir (madde 31.1).	Başkan, idari, konsey üyeleri, arabulucu ve hakemler ile madde 52 uyarınca kurulan Komite üyelerinin görevlerine ilişkin olarak ifa ettikleri fiillere karşı kanuni yollara gidilemez. Merkez tarafından bu muafiyet kaldırılabilir (Konvansiyon madde 21).
Tahkim Yeri	Taraf aksini kararlaştırmadıkça hakem kurulu tarafından belirlenir (madde 18.1).	Taraf aksini kararlaştırmadıkça ICC Mahkemesi tarafından belirlenir (madde 18.1).	Taraf aksini kararlaştırmadıkça Londra'dır. LCIA Mahkemesi tarafından mevcut faktörler doğrultusunda farklı bir tahkim yeri kararlaştırılabilir (madde 16.1).	Kurum merkezinde veya taraflarca Konvansiyon madde 63 uyarınca kararlaştırılan başka bir yerde olabilir (madde 13.3).
Dil	Tarafın anlaşması doğrultusunda hakem kurulu, tahkimde kullanılacak dili veya dilleri derhal belirler (madde 19.1). Kurul, sunulan belgelerin tercüme edilmesini isteyebilir (madde 19.2).	Taraf aksini kararlaştırmadıkça tahkimin dili, tahkim sözleşmesi dahil tahkime ilişkin belgelerin dilidir. Hakem kurulu, bunun aksine karar vermeye yetkilidir. Hakem kurulu, farklı dilde sunulan belgelerin tercümesini isteyebilir (madde 14).	Taraf aksini kararlaştırmadıkça tahkime hangi dille başlansaydı tahkimin dili odur (Madde 17.1). Tahkim anlaşması birden fazla dilde yazılıysa LCIA Mahkemesi, başlangıç dilini belirler (madde 17.2). Hakem kurulunun oluşturulmasından sonra ise tahkim diline taraflarca kararlaştırılmıyorsa kurul tarafından karar verilir (madde 17.3).	Taraf, merkezin resmi dillerinden birini seçmedikleri takdirde hakem kurulunun onayı aranır. Taraflar anlaşamazlarsa, her bir taraf, merkezin resmi dillerinden birini seçebilir (madde 22.1).

Yargılama Yetkisi	Hakem kurulu, yargılama yetkisine dair itirazları - tahkim anlaşmasının varlığı ve geçerliliği dahil - karara bağlamaya yetkilidir (madde 23.1). Talep, en geç cevap dilekçesinde veya karşı iddiaya cevaptan yapılabılır (madde 23.2). Kurul, bu talebi ya da önceki cevabında veya son kararında değerlendirebilir (madde 23.3).	Hakem kurulu, yargılama yetkisi hakkında karar vermeye yetkilidir (madde 15.1). Talep, en geç cevap dilekçesinde veya karşı iddiaya cevaptan yapılabılır. Kurul, bu talebi ya da önceki cevabında veya son kararında değerlendirebilir (madde 15.3).	Hakem kurulu, yargılama yetkisi hakkında karar vermeye yetkilidir (madde 23.3).	Hakem kurulu, yargılama yetkisi hakkında karar vermeye yetkilidir (madde 41.1). Kurul, bu talebi ya da önceki cevabında veya son kararında değerlendirebilir (madde 41.2).
İhtiyati Tedbirler	Hakem kurulu, herhangi bir tarafın talebi üzerine ihtiyati tedbir karar verebilir (madde 26.1). Hakem kurulu, talepte bulunan tarafın talebiyle ilgili olarak garanti göstermesini isteyebilir (madde 26.6). Bir adli merciye yapılan ihtiyati tedbir talebi, tahkim anlaşmasından aykırı olarak veya tahkim anlaşmasından feragat anlamına gelemmez (madde 26.9).	Taraflar aksini kararlaştırmadıkça Hakem kurulu, herhangi bir tarafın talebi üzerine ihtiyati tedbir karar verebilir. Hakem kurulu, talepte bulunan tarafın talebiyle ilgili olarak garanti göstermesini isteyebilir (madde 28.1). Bir adli merciye yapılan ihtiyati tedbir talebi, tahkim anlaşmasından aykırı olarak veya tahkim anlaşmasından feragat anlamına gelemmez. Bu tür bir başvuru veya karar, geciktirmeye sebep olur (madde 28.2).	Hakem kurulu, herhangi bir tarafın talebi üzerine ihtiyati tedbir karar verebilir. Hakem kurulu, talepte bulunan tarafın talebiyle ilgili olarak garanti göstermesini isteyebilir (madde 21.1 ve 21.2). Hakem kurulunun oluşturulmasından evvel taraflar, acil olarak geçici önlemler alınmasını isteyebilirler (madde 37).	Taraflar yazılı olarak aksini kararlaştırmadıkça Hakem kurulu, herhangi bir tarafın talebi üzerine ihtiyati tedbir karar verebilir (madde 25.1). Hakem kurulu, talepte bulunan tarafın talebiyle ilgili olarak garanti göstermesini isteyebilir (madde 25.2). Bir adli merciye yapılan ihtiyati tedbir başvurusu, derhal hakem kuruluna ve tüm taraflara bildirilir (madde 25.3).
Deliller	Taraflar, iddia ve savunmalarını ispatla yükümlüdür (madde 27.1). Hakem kurulu, yargılamanın herhangi bir aşamasında tarafların ek delil sunmalarını isteyebilir (madde 27.3).	Taraflar, iddia ve savunmalarını ispatla yükümlüdür (madde 19.1). Hakem kurulu, yargılamanın herhangi bir aşamasında tarafların ek delil sunmalarını isteyebilir (madde 19.3).	Hakem kurulu, tarafların ifadelerinde veya başka yollarla delil sunmalarını isteyebilir (madde 22.1 f).	Hakem kurulu, tahkimin herhangi bir aşamasında tarafların belge, tanık ve bilirkişi göstermesini isteyebilir, keşif yapabilir (madde 34.2).
Tanıklar	Hakem kurulu, tarafların talebi halinde tanık ve bilirkişileri dinlemek için duruşma yapar, tarafların talebi yoksa kağıt üzerinde değerlendirmeye karar verebilir (madde 27.2 ve 17.3). Tanıklar ve bilirkişiler, hakem kurulunun öngördüğü şekilde dinlenir ve değerlendirilir (madde 28.2).	Hakem kurulu, tanık ve bilirkişileri taraflar huzurunda dinlemek için duruşma yapabilir (madde 25).	Hakem kurulu tarafından aksi belirtilmedikçe tanık ifadeleri yazılı sunulabilir (madde 20.3).	Tanıklar ve tanık bilirkişiler, taraflarca duruşmada sorgulanabilir (madde 35.1). Hakem kurulu, tanık ve bilirkişilerin ifadelerini yazılı olarak da kabul edebilir (madde 36.1).

	<p>Taraflara danıştıktan sonra hakem kurulu, kendisine rapor vermesi için bir veya daha fazla bilirkişi atayabilir (madde 29.1). Taraflar, bilirkişiyeye ilgili tüm bilgileri verirler veya belge ve eşyaları incelemesine hazır bulundurlar (madde 29.3). Hakem kurulu, bilirkişi raporunu tarafların incelemesine sunar ve taraflar, yazılı olarak rapor hakkındaki düşüncelerini bildirebilirler (madde 29.4). Taraflar, bilirkişileri sorgulayabilirler ve söz konulara ilişkin ifade vermesi için tamk bilirkişiler gösterebilirler (madde 29.5).</p>	<p>Taraflara danıştıktan sonra hakem kurulu, bir veya daha fazla bilirkişi atayabilir, bilirkişi şartnamesini belirler ve raporları teslim alır. Tarafların talebi halinde taraflar, duruşmada bilirkişiyi sorgulayabilirler (madde 25.4).</p>	<p>Hakem kurulu, kendisine rapor vermesi için bir veya daha fazla bilirkişi atayabilir (madde 22.1). Taraflar, bilirkişiyeye ilgili tüm bilgileri verirler veya belge ve eşyaları incelemesine hazır bulundurlar (madde 22.2). Hakem kurulu, bilirkişi raporunu tarafların incelemesine sunar ve taraflar, yazılı olarak rapor hakkındaki düşüncelerini bildirebilirler (madde 22.3). Taraflar, bilirkişileri duruşmada sorgulayabilirler ve söz konulara ilişkin ifade vermesi için tamk bilirkişiler gösterebilirler (madde 22.4).</p>	<p>Taraflarca aksı kararlaştırılmadıkça Hakem kurulu, bir veya daha fazla bilirkişi atayabilir (madde 21.1. a). Hakem kurulu tarafların bilirkişiyeye incelemesi için ilgili tüm bilgi, belge ve eşyaları sağlamasına hükmedebilir (madde 21.1 b). Taraflarca aksı kararlaştırılmadıkça ve hakem kurulu gerekli görürse bilirkişi veya bilirkişiler, raporu sunduktan sonra taraflarca sorgulanmak üzere tarafların bilirkişi tamkamlamı sunacağı duruşmaya katılabilir (madde 21.2).</p>	<p>Tamklar ve tamk bilirkişiler, taraflarca duruşmada sorgulanabilir (madde 35.1). Hakem kurulu, tamk ve tamk bilirkişilerinin ifadelerini yazılı olarak da kabul edebilir (madde 36.1).</p>
<p>Gizlilik</p>	<p>Duruşmalar taraflarca aksı kararlaştırılmadıkça kameraya çekilebilir (madde 28.3). Taraflarca kararlaştırılması veya hakların icrasının gerçekleştirilmesi halinde kararlar, halka duyurulabilir (madde 34.5).</p>	<p>Tahkim prosedürüne dair bir düzenleme yoktur. ICC'nin işleyişi ve işi gizli niteliktedir (madde 6).</p>	<p>Hakemler ve yöneticiler tahkim ve kararla ilgili herşeyi gizli tutmakta yükümlüdür (madde 34).</p>	<p>Taraflarca aksı yazılı olarak kararlaştırılmadıkça veya uygulanacak hukuk tarafından öngörülmedikçe tahkim ve ilgili tüm belgeler, gizlidir (madde 30.1). Hakemlerin görüşmeleri, gizlidir (madde 30.2). LCIA Mahkemesi, ancak tarafların ve hakemlerin izniyle kararları yayımlayabilir (madde 30.3).</p>	<p>Hakemler, ifadelerinde gizlilik sözü verirler (madde 6.2).</p>
<p>Karar</p>	<p>Çoğunlukla verilir (madde 33.1). Çoğunluk elde edilemez ise başkan tarafından verilir (madde 33.2). Tüm kararlar, yazılı, nihai ve bağlayıcıdır (madde 34.2). Taraflarca aksı kararlaştırılmadıkça Hakem kurulu, kararın gerekçesini belirtir (madde 34.3). Her bir karar, hakemlerin imzası, verildiği tarih ve tahkim yerini içerir. Karar, bazı hakem veya hakemlerce imzalanmamış ise nedeni belirtilir (madde 34.4). Karar, kural olarak sözleşmedeki para birimi üzerinden verilir. Kurulun başka bir para biriminde karar verme konusunda takdir hakkı vardır (madde 28.4).</p>	<p>Çoğunlukla verilir. Çoğunluk elde edilemez ise başkan tarafından verilir (madde 31.1). Kararda gerekçe gösterilmelidir (madde 31.2). Dosya kurula iletildikten sonra taraflar anlaşmaya varırlarsa bu anlaşma karar şeklinde kaydedilir (madde 32). Karar, sekreterlik tarafından masrafların olarak ödenmiş olması kaydıyla taraflara bildirilir (madde 34.1). Karar, taraflar üzerinde bağlayıcıdır (madde 34.6).</p>	<p>Çoğunlukla verilir. Karar, bazı hakem veya hakemlerce imzalanmamış ise nedeni belirtilir (madde 26.1). Kararlar, yazılı, tarafları bağlayıcı ve nihaidir (madde 27.1). Taraflarca aksı kararlaştırılmamışsa kararda gerekçe gösterilir (madde 27.2). Tarafların onayı halinde veya kanun tarafından öngörülmesi durumunda kararlar, halka duyurulur (madde 27.4).</p>	<p>Çoğunlukla verilir. Çoğunluk elde edilemez ise başkan tarafından verilir (madde 26.3). Hakem kurulu, kararın yazılı olarak verit ve taraflarca aksı kararlaştırılmadıkça gerekçe belirtir. Karar, tarih, yer ve onaylayan hakemlerin imzasını içerir (madde 26.1). Tüm kararlar, tarafları bağlayıcı ve nihaidir (madde 26.9). Karar, herhangi bir para biriminde verilebilir (madde 26.6).</p>	<p>Karar, yazılı olarak verilir ve tarafların tahsis, kurulum oluşturulması vesair bilgileri içerir (madde 47.1). Kararı onaylayan hakemlerce imzalanır (madde 47.2). Hakemler, karar hakkındaki fikirlerini ve varsa muhalif oldukları hususları kararda belirtirler (madde 47.3).</p>

Uygulanacak Hukuk	Hakem kurulu, taraflarca uyuşmazlığın uygulanmak üzere kararlaştırılan hukuku tabii eder. Taraflarca uygulanacak hukuk kararlaştırılmamışsa kurul, uyuşmazlığa taraf kurulu, uyuşmazlığın hukuku tabii eder (madde 35.1). Taraflar açıkça onaylarsa kurul, dostane aracı olarak ve hakkaniyet kullarına göre karar verebilir (madde 35.2). Hakem kurulu, tahkim sözleşmesinin şartlarına göre kararını verir (madde 35.3).	Hakem kurulu, taraflarca uyuşmazlığın uygulanmak üzere kararlaştırılan hukuku tabii eder. Taraflarca uygulanacak hukuk kararlaştırılmamışsa kurul, uyuşmazlığa taraf kurulu, uyuşmazlığın hukuku tabii eder (madde 35.1). Taraflar açıkça onaylarsa kurul, dostane aracı olarak ve hakkaniyet kullarına göre karar verebilir (madde 35.2). Hakem kurulu, tahkim sözleşmesinin şartlarına göre kararını verir (madde 35.3).	Hakem kurulu, taraflarca uyuşmazlığın uygulanmak üzere kararlaştırılan hukuku tabii eder. Taraflarca uygulanacak hukuk kararlaştırılmamışsa kurul, uyuşmazlığa taraf kurulu, uyuşmazlığın hukuku tabii eder (madde 35.1). Taraflar açıkça onaylarsa kurul, dostane aracı olarak ve hakkaniyet kullarına göre karar verebilir (madde 35.2). Hakem kurulu, tahkim sözleşmesinin şartlarına göre kararını verir (madde 35.3).	Hakem kurulu, taraflarca uyuşmazlığın uygulanmak üzere kararlaştırılan hukuku tabii eder. Taraflarca uygulanacak hukuk kararlaştırılmamışsa kurul, uyuşmazlığa taraf kurulu, uyuşmazlığın hukuku tabii eder (madde 35.1). Taraflar açıkça onaylarsa kurul, dostane aracı olarak ve hakkaniyet kullarına göre karar verebilir (madde 35.2). Hakem kurulu, tahkim sözleşmesinin şartlarına göre kararını verir (madde 35.3).	Hakem kurulu, taraflarca uyuşmazlığın uygulanmak üzere kararlaştırılan hukuku tabii eder. Taraflarca uygulanacak hukuk kararlaştırılmamışsa kurul, uyuşmazlığa taraf kurulu, uyuşmazlığın hukuku tabii eder (madde 35.1). Taraflar açıkça onaylarsa kurul, dostane aracı olarak ve hakkaniyet kullarına göre karar verebilir (madde 35.2). Hakem kurulu, tahkim sözleşmesinin şartlarına göre kararını verir (madde 35.3).
Süre	Yok.	Yok.	Yok.	Yok.	Yok.
Kararın Denetimi	Yok.	Yok.	Yok.	Yok.	Yok.
Karar Düzeltme	Taraflar, kararı aldıktan itibaren 30 gün içinde diğer taraflara bildirmek kaydıyla hakem kurulundan kararın düzeltilmesini talep edebilir (madde 38.1). Hakem kurulu, kararını bildiriminden 30 gün içinde kendiliğinden de düzeltme yapmaya karar verebilir (madde 38.2).	Karardan itibaren 30 gün içinde Mahkeme'ye onay için sunmak kaydıyla hakem kurulu, düzeltme kararı verebilir (madde 35.1). Taraflar da aynı şekilde diğer taraflara bildirmek kaydıyla kararı aldıktan itibaren 30 gün içinde sekreterliğe düzeltme talebinde bulunabilir (madde 35.2).	Taraflar, kararı aldıktan itibaren 30 gün içinde diğer taraflara bildirmek kaydıyla hakem kurulundan kararın düzeltilmesini talep edebilir (madde 30.1).	Taraflar, kararı aldıktan itibaren 30 gün veya taraflarca kararlaştırılan daha kısa bir sürede kayıt bürosundan kararın düzeltilmesini talep edebilir (madde 27.1). Hakem kurulu, kararın tarihinden 30 gün içinde kendiliğinden de düzeltme yapmaya karar verebilir (madde 27.2).	Taraflar, kararın yorumu, gözden geçirilmesi ve iptali için yazılı olarak genel sekretere talepte bulunabilirler (madde 50). Genel sekreter, talebi hakem kuruluna iletir (madde 51). Taraflar, kararın iptali için genel sekretere talepte bulunabilirler (Konvansiyon 52).
Faiz	Yok.	Yok.	Hakem kurulu, faize hükmedebilir (madde 28.4).	Hakem kurulu, yargı mercilerinin uyguladığı kanuni oranlara bağlı olmaksızın faize hükmedebilir (madde 26.6).	Yok.
Masraflar	Hakem kurulu, masrafları son kararda veya uygun göreceği başka bir kararda düzenler (Madde 40.1). Kurul olarak davayı kaybeden tarafta ödemekle beraber hakem kurulu, gerekli görürse masrafları taraflar arasında paylaşır (madde 42.1).	Hakem kurulu, son kararda masraflara ve bunların hangi tarafta hangi oranda ödeneceğine karar verir (madde 37.4). Taraflar, hakem kurulu tarafından karara varılmadan evvel anlaşma sağlarsa ICC Mahkemesi, masrafların miktarına ve hangi tarafta hangi oranda ödeneceğine karar verir. Taraflar, duruşma dışındaki anlaşılarsa ICC Mahkemesi'nden karar vermek için hakem kurulunu toplamasını isteyebilirler (madde 37.6). Genel sekreter, davacıdan görev belgesi düzenlenene kadar tahkim masraflarını geçici olarak peşin ödemesini isteyebilir (madde 36.1).	Hakem kurulu, masrafları son kararda veya uygun göreceği başka bir kararda düzenler. Hakem kurulu, gerekli görürse masrafları taraflar arasında paylaşır (madde 31.1).	Hakem kurulu, masrafları son kararda veya uygun göreceği başka bir kararda düzenler. Hakem kurulu, gerekli görürse masrafları taraflar arasında paylaşır (madde 31.1).	Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa hakem kurulu, son kararda masrafları karar verir. Bununla beraber, İdari ve Finansal Yönetmelik madde 14'e göre davamın herhangi bir aşamasında masrafların hangi oranda hangi tarafta yüküneceğine, masrafların hangi aşamaya dair olduğuna karar verebilir (madde 28).

Kaynakça

- BEAL, Ned; *London Court of International Arbitration (LCIA)*, GOLA, Pascale/GOTZ STAEHELIN, Claudia/GRAF, Karin (Ed.); *Institutional Arbitration: Tasks and Powers of Different Arbitration Institutions*, Zurich Basel Geneva: Schulthess, 2009, s. 141-167.
- CREMADES, Bernardo M.; *Settlement of Disputes in Cross-Border Mergers&Acquisitions*, HORN, Norbert (Ed.), *Crossborder Mergers and Acquisitions and the Law*, The Hague: Kluwer Law International, 2001.
- COLIN, Ong Y. C.; *LCIA, Arbitration 2011 – in 55 Jurisdictions Worldwide*, London: Law Business Research Ltd., 2011, http://port.academia.edu/MunirManiruzzaman/Teaching/26783/INTERNATIONAL_ARBITRATION_LAW_-_55_JURISDICTIONS, s. 23-25 (04.09.2012).
- COLLIER, John/LOWE, Vaughan; *The Settlement of Disputes in International Law*, Oxford: Oxford University Press, 2000.
- DAYINLARLI, Kemal; *UNCITRAL Kurallarına Göre Uzlaşma ve Tahkim*, Ankara: Dayınlarlı Hukuk Yayınları, 2012.
- DRAETTA, Ugo; *Behind the Scenes in International Arbitration*, New York: JurisNet LLC, 2011.
- ERDOĞAN, Feyiz; *Uluslararası Hukuk ve Tahkim*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2004.
- ESİN, İsmail/LEW, Julien/WEGEN, Gerhard; *Materials on International Arbitration*, İstanbul: Beta Basım, 2007.
- ESİN, İsmail/LEW, Julien/WEGEN, Gerhard; *Milletlerarası Tahkim Mevzuatı*, İstanbul: Beta Basım, 2003.
- GOLA, Pascale/GOTZ STAEHELIN, Claudia/GRAF, Karin; *Comparison of Various Arbitration Institutions*, GOLA, Pascale/GOTZ STAEHELIN, Claudia/GRAF, Karin (Ed.), *Institutional Arbitration: Tasks and Powers of Different Arbitration Institutions*, Zurich Basel Geneva: Schulthess, 2009, s. 1-27.
- GRIERSON, Jacob/VAN HOOFT, Annet; *Arbitrating Under the 2012 ICC Rules: An Introductory User's Guide*, Nguyen, Corinne (Ed.), Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2012.

GUSY, Martin F./HOSKING, James M./ SCHWARZ, Franz T.; *A Guide to the ICDR International Arbitration Rules*, Oxford&New York: Oxford University Press, 2011.

HANESSIAN, Grant/HAYDEN, Donald J./DE PAIVA, Muniz; *The New ICC and UNCITRAL Rules: Focus on Cost Effectiveness and Multiparty Disputes*, *The Arbitration Review of the Americas* 2012, <http://www.globalarbitrationreview.com/reviews/39/sections/137/chapters/1421/the-new-icc-uncitral-rules-focus-cost-effectiveness-and-multiparty-disputes/>, (20.08.2012).

<http://energyarbitratorslist.icdr.org/> (29.08.2012).

http://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/CRR_English-final.pdf (14.08.2012).

http://www.adr.org/cs/groups/marketing/documents/document/mdaw/mday/~edisp/adrstg_002037.pdf (14.08.2012).

http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/#article_6 (14.08.2012).

<http://www.iccwbo.org/News/Articles/2012/2011-figures-show-steady-growth-in-ICC-Arbitration/> (20.08.2012).

<http://www.iccwbo.org/News/Articles/2012/ICC-to-open-office-of-the-Court-in-New-York/> (20.08.2012).

http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/LCIA_Arbitration_Rules.aspx (14.08.2012).

<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-2010-e.pdf> (14.08.2012).

HOBBER, Kaj (Ed.) v.d.; *Between East and West: Essays in Honour of Ulf Franke*, New York: JurisNet LLC, 2010.

LORENZO, Richard C.; *ICDR, Arbitration 2010 – in 50 Jurisdictions Worldwide*, London: Law Business Research Ltd., 2011, s. 26-29.

LOWENFELD, Andreas F.; *International Litigation and Arbitration: Selected Treaties, Statutes and Rules*, 3rd ed., St. Paul, MN: Thomson West, 2005.

- MCILWRATH, Michael/SAVAGE, John; *International Arbitration and Mediation: A Practical Guide*, The Netherlands: Kluwer Law International, 2010.
- NOMER, Ergin; *Milletlerarası Usul Hukuku*, İstanbul: Beta Basım, 2009.
- NOMER, Ergin/EKŞİ, Nuray/ÖZTEKİN GELGEL, Günseli; *Milletlerarası Tahkim Hukuku*, İstanbul: Beta Basım, C. 1, 2008.
- NOMER, Ergin/Ekşi, Nuray/ÖZTEKİN GELGEL, Günseli; *Milletlerarası Tahkime İlişkin Mevzuat ve Antlaşmalar*, C-2, İstanbul: Beta Basım, C. 1, 2008.
- NOMER, Ergin/ŞANLI, Cemal; *Devletler Hususi Hukuku*, 19. bs., İstanbul: Beta Basım, 2011.
- O'NEILL, Philip D.; *International Commercial Arbitration: Case Studies and Materials Exploring Where Theory Meets Practice*, St. Paul, MN: Thomson Reuters, 2012.
- ÖZSUNAY, Ergun/CANDANER ELVER, Nazan/ÖZSUNAY, Murat R.; *Uluslararası Ticari Uyuşmazlıklarda Kurumsal Tahkimin Güncel Sorunları*, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2004.
- PAULSSON, Jan/RAWDING, Nigel/REED, Lucy; *The Freshfields Guide To Arbitration Clauses In International Contracts*, 3rd ed., Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International, 2011.
- RASHDA, Rana/SANSON, Michelle; *International Commercial Arbitration*, Pymont: Thomson Reuters, 2011.
- REED TRABAND, Stephanie; *American Arbitration Association (AAA)*, GOLA, Pascale/GOTZ STAEHELIN, Claudia/GRAF, Karin (Ed.), *Institutional Arbitration: Tasks and Powers of Different Arbitration Institutions*, Zurich Basel Geneva: Schulthess, 2009, s. 27-37.
- REED, Lucy/PAULSSON, Jan/BLACKABY, Nigel; *Guide to ICSID Arbitration*, 2nd ed., Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International, 2011.
- ROSELL, Jose/BURGHETTO, Maria Beatriz; *ICC, Arbitration 2011 – in 55 Jurisdictions Worldwide*, London: Law Business Research Ltd., 2011, <http://port.academia.edu/MunirManiruzzaman/Teaching/26783/>

- INTERNATIONAL_ARBITRATION_LAW_-_55_JURISDICTIONS, s. 19-22 (04.09.2012).
- ROTH, Marianne/GEISTLINGER, Michael (Ed.); *The Revision of the UNCITRAL Arbitration Rules*, Yearbook on International Arbitration, Vienna: European Academic Press, 2010, s. 19-28.
- ŞANLI, Cemal; *Uluslararası Ticarî Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları*, 4. bs., İstanbul: Beta Basım, 2011.
- ŞİT, Banu; *Kurumsal Tahkim ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, Ankara: İmaj Yayınevi, 2005.
- TIEDER, John B., Jr.; *Selecting an Arbitral Institution to Administer International Arbitration: Are National or Regional Centers a Viable Option?*, Handbook on International Arbitration and ADR, New York: JurisNet LLC, 2010, Chapter 3, s. 27-34.
- TURNER, Peter/MOSTASHAMI, Reza; *A Guide to the LCIA Arbitration Rules*, Oxford&New York: Oxford University Press, 2009.
- WEBSTER, Thomas H.; *Handbook of UNCITRAL Arbitration: Commentary, Precedents&Models for UNCITRAL Based Arbitration Rules*, London: Sweet & Maxwell&Thomson Reuters, 2010.
- WEGEN, Gerhard/WILSKE, Stephan; *Introduction*, Arbitration 2011 – in 55 Jurisdictions Worldwide, London: Law Business Research Ltd., 2011, http://port.academia.edu/MunirManiruzzaman/Teaching/26783/INTERNATIONAL_ARBITRATION_LAW_-_55_JURISDICTIONS, s.3-5 (04.09.2012).
- YILMAZ, İlhan; *Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü ve ICSID*, İstanbul: Beta Basım, 2004.